N°. 8962. NIEUWE AMSTERDAMSCHE COURANT. A°. 1860

ALGEMEEN HANDELSBLAD.

ABONNEMENTSPRIJS VOOR 3 MAANDEN:
Amsterdam........ƒ 7.50. Voor de overige Steden des Rijks ƒ 8.50.
Zondags-Editie........ » 1.50. Afzonderlijke Couranten...... » 0.10.
Het loopend Kwartaal moet voldaan zijn uiterlijk op den 15den der 3de maand.

Maandag 10 September.
UITGEVERS-DIRECTEUREN, GEBROEDERS DIEDERICHS.
Brieven Franco aan het Bureau Handelsblad.

PRIJS DER GEWONE ADVERTENTIËN:
Van EEN tot ZEVEN regels, behalve de 35 c. zegelgeld........ ƒ 1.7...
Iedere regel meer........ » 0.2...
Buitengew. groote Lett., naar mate der ruimte die zij beslaan, à 25 c. per rege...

Zondags-Editie.

BUITENLAND.

Engelsche Post.

LONDEN, Vrijdag 7 September (des Avonds).

De *Times* van 6 dezer zegt in een hoofdartikel: Hoe ongunstig het weder te lande dezen zomer ook geweest is, het heeft aan den graanoogst geene wezenlijke schade toegebragt. In allen gevalle zal het verlies op den oogst op verre na zoo groot niet zijn, als verwacht werd; zoo wij nog een gering getal dagen goed weder hebben, zal de crisis gelukkig zijn doorgestaan. Men verzekert dat de oogst van dit jaar, zoo hij maar goed kan worden binnen gebragt, van bijzonder goede hoedanigheid zijn zal. Doch er moet nog veel worden gedaan alvorens onze graanoogst in veiligheid is. In de groote graantelende landen der wereld is de oogst zeer goed uitgevallen; in Amerika is de opbrengst weergaloos ruim. In Frankrijk zal er waarschijnlijk geen overschot bestaan; maar de oogst is er, over het geheel, beter dan verwacht werd. In Spanje is de graanoogst overvloedig; in Rusland en in andere landen aan de Oostzee over het algemeen goed.

— Terwijl de comité's tot ondersteuning der zaak van Garibaldi, te Londen en Glasgow, geene fondsen genoeg kunnen bijeen brengen om al de vrijwilligers naar Italie te transporteren, is thans een zekere kapt. Hampton voornemens te Liverpool en Manchester een nieuw corps Garibaldisten aan te werven en eene inschrijving voor de uitrusting van dat corps open te stellen. Het vertrek der te Londen en Glasgow aangeworven vrijwilligers is wegens financiele redenen 8 dagen uitgesteld.

— Laatstl. Vrijdag werd het standbeeld van generaal Havelock, door den Heer Behnes ten aanschouwe van vele aanzienlijke ingezetenen gegoten. De vormen van dit beeld, waartoe aanzienlijke geldelijke bijdragen zijn bijeengebragt, zijn in alle opzigten voldoende en de gelijkenis droeg de welverdiende goedkeuring van lady Havelock weg. Het standbeeld zal eerlang kort op Trafalgar-square worden geplaatst, in de nabijheid der standbeelden van Nelson en Napier. Men gelooft dat lord Llanover aan de onthulling, die in Nov. aanstaande zal plaats hebben, deel zal nemen.

— Eergisteren stond te Liverpool een Hollandsch matroos teregt, Hendrik Lawson genaamd, beschuldigd van moord, gepleegd op een Engelsch matroos, Charles Wallace. De misdaad is den 22sten der vorige maand bedreven op een Amerikaansch schip, dat te Liverpool voor anker lag. Het schijnt dat er een twist ontstond en dat Lawson met een mes Wallace verscheidene wonden toebragt, waaraan deze des avonds overleed. De uitslag der teregtzitting is nog niet bekend.

— Telkens luider klagten rijzen op over de inbreuken welke door Fransche visschers, meer bijzonder op onze noord-oostelijke kusten, op de in 1839 met Frankrijk gesloten overeenkomst ten opzigte der visscherij gemaakt worden. In Augustus des vorigen jaars maakte eene vloot van Fransche visschersbooten zich van het vischwater in Goswickbaai geheel meester, verdreef de booten van Holy eiland en Berwick, bleef daar verscheiden dagen en zuiverde den gevangen haring op den zich wederregtelijk toegeeigenden grond. En nu in de laatste weken werd deze zelfde schending, zoo men verzekert onder bescherming van twee Fransche stoombooten, herhaald, die reeds gedurende eenigen tijd gebezigd werden, om in het vischwater in de nabijheid van North Sunderland te kruisen. De dagbladen dringen er ten sterkste op aan, dat dit kwaad geweerd worde en dat aan twee of drie oorlogsvaartuigen, die de Schotsche kust bewaken, order tot het handhaven van de regten der Engelsche visscherlieden worde gegeven.

— Volgens eene correspondentie uit Beyruth van 17 Aug., in de *Daily News* voorkomende, hebben de Drusen wel is waar geene vijandige houding tegen de Engelschen aangenomen, maar van hun haat tegen de Franschen maken zij luide. Over het algemeen zijn de Arabieren de Franschen niet zeer gezind, en de Engelsche vlootvoogd in de Syrische wateren, heeft aan de officieren van het eskader verboden, de dorpen in de nabijheid van Beyruth te bezoeken, ten einde zij niet voor Franschen aangezien en door de Drusen doodgeschoten zouden worden.

— Met de Parana zijn berigten ontvangen uit New-York van 31 Aug. De Africa, Nova Scotian en City of Baltimore waren uit Europa in Amerika aangekomen. De Prins van Wallis zoude den 14den October Boston bezoeken.

Generaal Houlston heeft bedankt voor de candidatuur voor het presidentschap der Unie en aangedrongen op eene vereeniging van de conservatieven en de zoogenaamde Union-partij, tegen Lincoln.

— Te Queenstown is de Persia aangekomen met berigten uit New-York van 30 Aug.

— Volgens te San Francisco, uit Japan ontvangen tijdingen, was het te Kanagawa rustig en schenen de Japanezen geneigd aan de Amerikanen, met betrekking tot den handel, alle mogelijke faciliteiten te verleenen, welke bij de tractaten gewaarborgd zijn.

Duitsche Post.

WEENEN, 6 Sept. De zittingen van den Rijksraad, welke aanstaanden Maandag een aanvang nemen, zullen, van den dag der opening af, gedurende veertien dagen, dagelijks worden gehouden. Het personeel der stenographen is dienvolgens versterkt.

— Men beschouwt den Koning van Napels hier ter stede als een scheepskapitein, die, bij het stranden van zijn schip, zoolang mogelijk aan boord van hetzelve wil blijven, ofschoon hij de bewustheid heeft van den bodem toch niet te kunnen behouden. Men meent te weten, dat hij door zijne jeugdige echtgenoot, eene duitsche Vorstin, moedig wordt ter zijde gestaan.

— De partijen in Italie worden alhier aldus voorgedragen: aan de uiterste linkerzijde staat Mazzini; aan de uiterste regterzijde de minister de Cavour; in het midden Koning Victor Emanuel en Garibaldi. Zoo als de zaken thans staan laat het zich aanzien, dat de Cavour zal moeten bukken, of aan de bewegingspartij toegeven, in welk geval Napels het voorspel zou zijn van een oorlog tegen Rome en Venetie, even als Sicilie het voorspel is geweest van den oorlog tegen Napels.

BERLIJN, 8 Sept. (des Ochtends). Dat ook in onze dagen een dichter, en wel een zeer verdienstelijk dichter, van gebrek kan omkomen, daarvan heeft onze stad een bedroevend voorbeeld geleverd. Verleden Woensdag overleed in het R. C. ziekenhuis, aan uittering (een gevolg van gebrek aan voedsel en aan alle levensbenoodigdheden), een man, Burghardt genaamd, 54 jaren oud, schrijver van een treurspel, getiteld: *Johanna Gray* (als manuscript gedrukt, Bonn 1854, uitgave van Carthaus). De hulp van eenige menschlievende stadgenooten kwam te laat. Er moet nog in manuscript eene *Iphigenie*, van denzelfden schrijver, bestaan, een drama waarvan veel goeds wordt gezegd. Het bestuur van het ziekenhuis had den ongelukkige, op zijn verzoek opgenomen, nadat hij, naar het schijnt, uit overdreven eergevoel, zijn ongelukkigen toestand voor iedereen had verborgen gehouden.

— De Koning van Wurtemberg zal uit hoofde van het bezoek zijner dochter, de Koningin der Nederlanden, Stutgart in den eersten tijd niet verlaten. Tegen het einde dezer maand zal hij zijn 79sten geboortedag vieren.

— Volgens berigten uit Munchen heeft de Koning van Beijeren, op aanhouden van zijne familie, zijn plan, om eene reis naar Rome en vervolgens naar het Oosten te ondernemen, opgegeven.

Fransche Post.

PARIJS, Vrijdag 7 September.

Bij keizerlijk decreet is aan die gemeenten van Savoye, welke het meeste onder hare schuld gebukt gaan, als bewijs van welwillendheid eene ondersteuning van staatswege ten bedrage van 300,000 fr. verleend. Het krankzinnigen-gesticht te Bassens bij Chambery is tot staatsinrigting verklaard, en heeft eene bijdrage van 400,000 fr. bekomen.

— Nadat de regering reeds gisteren eene depêche had ontvangen, meldende, dat de Koning van Napels voornemens was naar Capua te vertrekken, moet een heden ochtend ontvangen telegram melden, dat Garibaldi eerst tegen den avond in de hoofdstad zal aankomen. De blijdschap moet onbeschrijfelijk wezen. Reeds worden op verscheidene plaatsen toebereidselen tot de illuminatie gemaakt. Het annexionistische comité had, gelijk men weet, eene deputatie naar Garibaldi afgezonden, om hem uit te noodigen naar de hoofdstad te komen. Die afgevaardigden hebben een toestemmend antwoord ontvangen. Ook moet dat comité voornemens zijn na Garibaldi's intogt ruime uitdeelingen van levensmiddelen aan de behoeftigen te doen plaats hebben.

— Het berigt van de Belgische *Indépendance* nopens een onderhoud, dat tusschen lord Clarendon en den Keizer zou hebben plaats gehad, is zoo al niet geheel uit de lucht gegrepen, dan toch zeer onjuist. Dat blad is dien ten gevolge gisteren zeer laat en aan verscheidene geabonneerden eerst dezen ochtend uitgegeven. Deze vertraging moet daaraan worden toegeschreven, dat het departement der drukpers vooraf de instructiën daaromtrent bij den Heer Billault, die niet aanwezig was, heeft moeten inwinnen.

— Men verzekert, dat de miliciens, die thans naar hunne haardsteden zijn teruggekeerd, onmiddellijk na den afloop van den oogst, zich twee malen per week naar de hoofdplaats van hun arrondissement zullen moeten begeven, om in den wapenhandel te worden geoefend.

— De conventie betreffende de zaken van Syrie is eergisteren aan het ministerie van buitenl. zaken onderteekend door den Turkschen minister. Thans ontbreken nog de onderteekeningen van den prins v. Metternich en den graaf v. Kisseleff, die beide afwezig zijn. Deze formaliteit heeft tot geene enkele moeijelijkheid aanleiding gegeven. De inhoud der conventie is dezelfde als die van het protocol van 3 Augustus.

— De Heer Victor Considérant, die na den coup d'état te Texas eene phalansteriaansche kolonie was gaan vestigen, heeft zijn ontslag genomen. Men zegt dat hij eerlang in Frankrijk zal terugkeeren.

— Men verneemt dat te Rome dagelijks een aantal paspoorten wordt uitgereikt. Vooral de priesters haasten zich heen te gaan.

— De generaal Lamoricière heeft zijn leger thans in drie hoofd-afdeelingen geposteerd. Een corps van 7000 man ligt gekampeerd in de nabijheid van Macerata en strekt ter beveiliging van Ancona. Een tweede corps van gelijke sterkte is tusschen Terni en Spoleto geplaatst, om in die omstreken het gebied van den Tiber te bewaken. Dit corps, hetwelk tevens ieder oogenblik Rome kan bereiken, staat met de afdeeling van Macerata in communicatie door middel van een derde corps, hetwelk de Appenijnen bewaakt. Door dit plan van verdediging is de generaal ieder oogenblik in staat om elken aanval, hetzij die van het noorden of van het zuiden komt, behoorlijk het hoofd te bieden.

— Uit Napels wordt berigt, dat bij het leger het afschrift van een brief in omloop is, door gener. Bosco aan den graaf van Syracuse geschreven, en waarin hij den Prins van hoogverraad beschuldigt. Het gerucht meldt, dat in geval de graaf van Syracuse nog tijdens de aanwezigheid van den Koning te Napels mogt verschijnen, hij voor een krijgsraad zal te regt staan.

— De *Perceveranza* van Milaan meldt, dat het in de afgeloopen week te Monto Maggiore op Sicilie tot eene botsing is gekomen tusschen de landlieden en de burgers en de geestelijkheid. De aartspriester, 12 edellieden en nog eenige vrouwen en kinderen werden vermoord. De krijgsraad heeft 20 der schuldigen doen fusilleren.

— Wat te Damascus inzonderheid eene algemeene sensatie heeft verwekt, is de arrestatie van den grooten sheik Chehul Messaï. Deze toch werd door de Muzelmannen voor een afstammeling van den profeet gehouden, waarom hij dan ook als een heilige werd vereerd en geen hunner hem voorbijging zonder te knielen. Te gelijk met hem zijn een aantal van de voornaamste opperhoofden gearresteerd, waarvan er negen zijn gespiest, welke gruwelijke strafoefening reeds sedert eene reeks van jaren niet was toegepast.

Belgische Post.

BRUSSEL, Zatturdag 8 September.

Binnen weinige dagen wordt Koning Leopold uit Wiesbaden terug verwacht, waarna hij eene reis door de provinciën van zijn land zal doen. Men is op het paleis druk in de weer met alles in gereedheid te brengen voor de receptie van Prins Hendrik der Nederlanden, die hier eenige dagen zal komen doorbrengen. Naar men zegt zal ook Prins Frederik der Nederlanden aan ons hof een bezoek brengen.

BINNENLAND

AMSTERDAM, Zondag 9 September.

De verordening op de regeling van het openbaar lager onderwijs in deze gemeente, voor eenige weken door de gemeenteraad aangenomen, is door Gedep. Staten van dit gewest in handen gesteld van den inspecteur van het lager onderwijs, die daarop eene missive aan Gedep. Staten heeft gerigt. Wij laten deze missive, gisteren door ons ontvangen, doch toen wegens plaatsgebrek niet opgenomen, thans hieronder volgen:

Bij apostille van den 27sten Junij ll., N°. 186194/4622, had ik de eer van U. H. Ed. G. te ontvangen om berigt, consideratiën en advies, het hiernevens teruggaand besluit van den Gemeenteraad van Amsterdam tot regeling van het onderwijs aldaar, overeenkomstig de wet.

Met de schoolopzieners van de districten 1—4 ben ik in ampel overleg getreden over deze belangrijke zaak. Niet weinige waren de bedenkingen en opmerkingen, welke bij de aandachtige lezing van dat besluit bij ons oprezen. Ik zal die bedenkingen naar de volgorde der artikelen van het besluit mededeelen, waarna het eindoordeel over deze verordening niet moeijelijk zal zijn op te maken.

Art. 1 en 2. Nadat in art. 1 de openbare scholen worden verdeeld in drie cathegorien: armen-, tusschen- en burgerscholen, wordt in art. 2 bepaald, dat het onderwijs, op de armen- en tusschenscholen gegeven, het gewone is, en de vakken omvat vermeld sub litt. *a*—*i* bij art. 1 der wet, en, voor zoo ver het aan den Gemeenteraad wenschelijk zal blijken, ook die sub litt. *n*, *o* en *p* (gymnastiek, teekenen, handwerken voor meisjes).

Bij art. 2 komt het ons voor, dat niet is voldaan aan hetgeen de wet vordert. Volgens art. 17 der wet moet bij het besluit tot regeling, behalve het getal scholen, ook de *uitbreiding* van het onderwijs worden vastgesteld. Zoo wordt de wetsbepaling ook door de Regering opgevat (zie de circulaire van den Minister van Binnenlandsche Zaken aan Gedeputeerde Staten der onderscheidene provinciën van den 16den Junij ll., N°. 174, 5de Afd.). De vakken van het meer uitgebreid lager onderwijs op de armen- en tusschenscholen moeten derhalve in het besluit van regeling juist omschreven zijn, en met ernst dringen wij er op aan, dat dit ten aanzien der vakken *n*, *o*, *p* op gemelde scholen in de hoofdstad des Rijks geschiede. Deze kan toch niet op ééne lijn geplaatst worden met de geringste gemeente ten platten lande, want ook daar *moet* zich het onderwijs uitstrekken tot de vakken *a*—*i*. De Raad heeft dan ook, door het noemen der vakken *n*, *o*, *p* van het meer uitgebreid lager onderwijs, te kennen gegeven, dat de behoefte aan onderwijs bij de lagere volksklasse in de grootste stad des Rijks niet dezelfde is als die in het armste visschersdorp in Nederland, maar de bijvoeging: voor zooveel het aan den Gemeenteraad wenschelijk zal blijken, verschuift het oogenblik der voldoening dier behoefte tot eene hoogst onzekere toekomst.

Het is ons niet onbekend, dat tegen het onderwijs in de gymnastiek bedenkingen gemaakt worden, gegrond op het gemis aan voldoende gelegenheid, maar met een krachtigen wil kan dat bezwaar geredelijk worden te gemoet gekomen. De behoefte aan onderwijs in de handwerken voor meisjes is bij de vrouwelijke leerlingen even groot als die van onderwijs in het teekenen bij de mannelijke leerlingen, zoowel op armen- als tusschenscholen, daar verre de meesten eenmaal in de uitoefening van een ambacht hun bestaan zullen moeten vinden.

Art 3. Tegen art. 3 rijst dezelfde bedenking als tegen de bepaling van art. 2. Ook hier ontbreekt de *vaststelling* der vakken van het uitgebreid onderwijs.

De burgerscholen bestemd zijnde voor de meer gegoede klassen, zoo spreekt het van zelf, dat het onderwijs op die scholen van ruimeren omvang behoort te zijn dan dat op de armen- en tusschenscholen, en, elke naar haren aard, de vakken *n*, *o* en *p* behooren op te nemen. Behalve deze en de gewone vakken zou, naar ons oordeel, het uitgebreid lager onderwijs zich bij *allen* nog behooren uit te strekken tot de beginselen der Fransche taal; bij twee klassen (wij komen hierop nader terug) ook tot de beginselen der Hoogduitsche en Engelsche taal, en bij ééne klasse bovendien tot het vak *l* (de beginselen der wiskunde).

Art. 6 en 7. Bij art. 6 wordt het voor de bevolking en de behoefte voldoend getal scholen voorloopig bepaald op 25 armen-, 7 tusschen- en 12 burgerscholen; terwijl bij art. 7 het maximum der schoolgaande kinderen wordt bepaald op 360 voor iedere armen-, en op 300 voor iedere tusschenschool.

Even gereedelijk als wij het toestemmen, dat het getal van 25 armen- en 7 tusschenscholen met het genoemde maximum van leerlingen voldoende is voor de bevolking en de behoefte der hoofdstad, even krachtig moeten wij dit ontkennen ten aanzien van het voor de burgerscholen vastgestelde getal.

De vraag, welk maximum van schoolgaande kinderen voor de burgerscholen wordt aangenomen, is bij deze regeling van het openbaar onderwijs even onbeantwoord gebleven, als in het onzekere is gelaten de omvang van het in deze cathegorie van openbare scholen te geven onderwijs, zoo als boven is opgemerkt. Zonder nu te deelen in het gevoelen van sommigen, dat de regeling eigenlijk alleen ten doel zou hebben de voorziening in het onderwijs op de armen- en tusschenscholen, mogen wij toch onze verwondering niet terug houden, dat juist met betrekking tot de burgerscholen bijna alles (in art. 22 van het besluit wordt dit erkend) aan later te maken bepalingen wordt overgelaten.

Behalve dat dit ons strijdig voorkomt met de wet, zouden wij het zeer betreuren, zoo werkelijk de oprigting van openbare burgerscholen tot eene meer of min verwijderde toekomst werd uitgesteld. Aan deze soort van scholen bestaat eene dringende behoefte, en zoo het eene waarheid is dat het voorschrift van art. 194 der grondwet medebrengt (en de geschiedenis der jongste wetgeving bevestigt dit ten volle), dat niet enkel voor de armen en voor die klasse van ingezetenen, welke naast deze is geplaatst, maar ook voor de meer gegoede en voor de hoogere standen van overheidswege, voor een voldoend onderwijs moet worden gezorgd, dan voorzeker is het vooral in de gemeente Amsterdam dure pligt zonder eenig verwijl in de bestaande behoefte te voorzien. Het bijzonder onderwijs toch, zoo als het in de hoofdstad, meest in ongeschikte lokalen en niet zelden door ongeschikte onderwijzers, wordt gegeven, is — alle deskundigen stemmen daarin overeen — voor een aanmerkelijk deel zeer slecht, en voldoet geenszins aan de behoeften van die klassen der bevolking, voor wie noch de armen-, noch de tusschenscholen open staan. De Raads-commissie, benoemd bij besluit van 16 October 1858, en die op 26 Maart dezes jaars haar in meer dan één opzigt belangrijk rapport heeft uitgebragt, is van deze waarheid zoo zeer overtuigd geweest, dat zij een getal van niet minder dan 60 burgerscholen, verdeeld in vijf klassen, als noodig aan den Raad heeft voorgesteld, die echter, blijkens het besluit van regeling, van oordeel is geweest, dan één vijfde van dit getal voldoende is.

Wij kunnen ons niet voorstellen, hoe met een getal van twaalf burgerscholen slechts eenigermate in de bestaande behoefte zou *kunnen* worden voorzien. Houdt men hierbij in het oog de sedert vele jaren bestaan hebbende verdeeling der stad in *twaalf* schoolarrondissementen, dan zal elk dier arrondissementen ééne school bekomen. Maar dit zelfs zal het geval niet kunnen zijn, tenzij men, zonder eenige classificatie in acht te nemen, die scholen *gelijkelijk* bestemde voor *alle* standen der bevolking. Maar iets zoo ongerijmds mogen wij niet onderstellen. Wanneer men nu de verdeeling in vijf klassen, door de Raadscommissie voorgesteld, inkrimpt tot *drie* klassen, (en het komt ons voor dat de bevolking der hoofdstad voor zulk eene verdeeling zeer vatbaar is) dan zal men voor de bevolking van vier school-arrondissementen te zamen slechts ééne school van elk dier klassen kunnen openstellen. En dit is ten eenenmale onvoldoende. Naar ons oordeel zou de aanneming van het getal door de Raadscommissie voorgesteld, zeer wenschelijk zijn, doch bestaan daartegen ernstige en onoverkomelijke bezwaren, dan zou *ten minste* het getal behooren te worden bepaald op 36, zoodat althans voor elk der arrondissementen bestemd werd eene school van elke der drie klassen. Dit getal zal zeker niet als te hoog kunnen worden beschouwd, wanneer men in aanmerking neemt, dat behalve 69 bijzondere scholen, waar de staat van het onderwijs *matig* is, er 37 zijn, waar die *slecht* is.

Wij zouden meenen dat deze 36 scholen moeten bestaan:

a. uit twaalf scholen voor jongens en meisjes met een maximum van schoolgaande kinderen van 120, en een schoolgeld van ƒ 25 's jaars.

b. uit 6 scholen voor jongens en 6 voor meisjes, met een maximum van 80 kinderen, en een schoolgeld van ƒ 50.

c. uit 6 scholen voor jongens en 6 voor meisjes met een maximum van 40 kinderen, en een schoolgeld van ƒ 100.

Art. 8. Bij art. 8 wordt het bestuur van de openbare lagere scholen, behoudens het toezigt door de wet aan onderscheidene ambtenaren en collegien opgedragen, uitgeoefend door twee collegien van Curatoren.

Het is eene zeer betwiste vraag, of nadat bij de wet van 13 Augustus 1857 het toezigt op het lager onderwijs uitdrukkelijk is opgedragen aan de daarbij aangewezen autoriteiten en ambtenaren, er nog eene plaats kan worden gegeven, een wettig bestaan kan worden toegekend aan collegien, zoo als die bepaaldelijk te Amsterdam sedert vele jaren hebben bestaan, de collegien van Curatoren van de stads-armenscholen en van de Bestuurderen der stads-tusschenscholen. Reeds in de zitting van den Raad van Amsterdam van 23 en 24 December 1857, hebben verscheiden leden die vraag in ontkennenden zin beantwoord, doch schijnt, èn toen èn ook later de meerderheid van een ander gevoelen geweest te zijn. Maar hierop komen allen (een enkele welligt uitgezonderd) overeen, dat zoodanige collegien tot niets anders kunnen worden geroepen, dat hun niets anders kan worden opgedragen dan het *geldelijk* en *materiëel* beheer der scholen. De Raadscommissie, die in haar rapport dit beheer wilde opgedragen zien aan een *Raad van Administratie*, maakt dan ook de zeer juiste opmerking, dat die Raad *vreemd moest blijven aan een toezigt* op het onderwijs, dat hij *alleen* werkzaam zou zijn *ten behoeve der stadskas.* Wij zouden daarom meenen, dat, om allen mogelijke twijfel te voorkomen, het woord *bestuur*, in art. 8 voorkomende, behoord te worden vervangen door het woord *beheer.* Wij achten dit te meer wenschelijk, omdat het beginsel van art. 8, dat hier alleen zuiver *administratieve* ligchamen worden ingesteld, van veel gewigt is, en gelijk nader blijken zal, bij onderscheiden bepalingen van het besluit, ten eenenmale wordt uit het oog verloren.

Ofschoon wij schromen zouden de *onwettigheid* te beweren van het bestaan van collegien als hier bedoeld worden, mogen wij echter niet ontveinzen, dat, naar ons oordeel, aan zulke collegien, ook in de hoofdstad geene behoefte bestaat, ja, dat hunne bestendiging, al is ook hun werkkring met juistheid afgebakend, uithoofde van al ligt te ontstane botsingen met het wettig schooltoezigt, ons gevaarlijk voorkomt.

„Tout pouvoir cherche à s'étendre," zeide in de zitting van 23 December de toenmalige Voorzitter van den Raad van Amsterdam. Wij meenen dat die spreuk (indien zij eene onloochenbare is) evenzeer geldt ten aanzien van andere ligchamen en magten, als zij gelden kon ten opzigte van de toen nog niet bestaande school-commissie, ingesteld bij de wet van 13 Augustus 1857.

Er bestaat geene behoefte, zeiden wij, aan collegien als hier worden ingesteld. De taak van zuiver beheer zou, naar het schijnt, zonder gevaar kunnen en eigenaardig behooren te worden toevertrouwd aan de plaatselijke schoolcommissie, zoo als door onderscheidene leden van den Raad in eene der zittingen van Mei jl. werd verlangd, en elders, b. v. te Leeuwarden, is geschied. Bij de verordening, door den Raad dier stad op 30 December 1857 vastgesteld is, bij art. 14 aan de commissie, behalve het *toezigt* krachtens de wet, het *dagelijksch beheer* over de openbare lagere scholen opgedragen. Deze bepaling, nu reeds meer dan twee jaren in werking, heeft geen der door sommigen gevreesde gevolgen gehad. Waar beheer en toezigt in ééne hand zijn, dáár, maar ook dáár alleen, is een krachtig en homogeen bestuur over de openbare scholen denkbaar; maar waar gelijk bij deze regeling het beheer wordt afgescheiden van het toezigt, en bovendien wordt opgedragen, niet aan één ligchaam (zoo als door de raadscommissie was voorgesteld), maar aan twee afzonderlijke en geheel op zich zelve staande collegien, daar is éénheid van bestuur ten eenenmale onmogelijk.

Is intusschen de kracht der herinnering in de hoofdstad te sterk om met het verledene te breken, en acht men eene afzonderlijke administratie over de openbare scholen noodig, dan zouden wij dringend aanbevelen om toch slechts één collegie van administratie aan te stellen, hetwelk me...

houd van een gunstig bekenden naam "het collegie van Curatoren over openbare scholen" zou kunnen heeten; maar dan een collegie over le openbare scholen.

Art. 11. Bij art. 11 wordt de werkkring omschreven van de collegien an Curatoren der openbare scholen, en de vele bepalingen van dit artikel even stof tot velerlei bedenking.

N°. 1 en 2. Dat casu quo aan collegien van beheer wordt opgedragen oo als bij N°. 1 en 2 geschiedt, de regeling van de inschrijvingen en de epaling van den tijd van plaatsing der ingeschrevene kinderen, daartegen estaat bij ons geen bezwaar, maar wij voelen ons gedrongen de reeds emaakte opmerking te herhalen, dat ook hier alleen van armen- en tusschenscholen, *niet* van burgerscholen melding wordt gemaakt.

N°. 3. Bij N°. 3 wordt aan de collegien opgedragen het ontwerpen van choolreglementen en instructien. Is het de bedoeling, om bij deze reglementen en instructien *alleen* punten van administratie te regelen, wij kunnen ons met de opdragt daarvan zeer wel vereenigen.

Moeijelijk echter kunnen wij aannemen, dat men aan die verordeningen ene zoo beperkte strekking zou willen geven.

De reglementen zouden dan den naam van *school*-reglementen niet erdienen.

Om op dien naam aanspraak te kunnen maken, zullen daarin bepalingen moeten voorkomen omtrent leervorm, leergang, leerstof, den duur en het antal der schooltijden, de heele of halfjarige cursus van onderwijs, de elooningen en straffen, de examina, de vacantiën enz.; maar het behoeft el niet te worden opgemerkt, dat dit alles in geen het minste verstand aat met *stads kas*, ten behoeve waarvan de collegien van beheer alleen erkzaam zijn en zijn kunnen, en dat al deze onderwerpen daarentegen oo naauw met het onderwijs zelf zijn verbonden, dat de vaststelling van ulke reglementen inderdaad veel meer dan beheer en toezigt vereenigd, de regeling van het onderwijs zelve zoude zijn.

Eene opdragt in dien zin, is naar ons oordeel in strijd met de Wet. e schoolreglementen *behooren* niet te worden vastgesteld, zonder overleg met het schooltoezigt en zonder dat de hoofdonderwijzer daarop is gehoord. Deze aan het hoofd der school geplaatst, en voor den goeden geregelden gang van det onderwijs verantwoordelijk jegens het bij de Wet ingestelde schooltoezigt, behoort bij de vaststelling dier reglementen niet te worden voorbijgegaan. De instructiën voor de hoofd- en hulponderwijzers behooren door Burgemeester en Wethouders in overleg met het schooltoezigt, te worden vastgesteld.

N°. 4. Een gelijk bezwaar bestaat bij ons tegen de onder N°. 4 voorkomende bepalingen van de *leermethode* en van de te gebruiken *schoolboeken.*

Is het inderdaad de bedoeling, zoo als uit de woorden van dit lid van art. 11 schijnt te *moeten* worden afgeleid, dat de bepaling omtrent de methode van onderwijs, de leerwijze door den onderwijzer in de school te volgen, de boeken door hem te gebruiken, aan de Collegien van Curatoren wordt opgedragen, dan aarzelen wij niet ook dit gedeelte van het besluit te noemen in strijd met de Wet. Deze onderwerpen zijn niet geschikt om door een bloot administratief ligchaam te worden beoordeeld, en het zoude alzoo het terrein van beheer verlaten en onbevoegd dat van *toezigt* op het onderwijs betreden. Bovendien, het kan onmogelijk liggen in den geest der wet van 13 Augustus 1857 om den hoofd-onderwijzer eener openbare school zoodanig te beperken, ja te vernederen tot een *werktuig* van onderwijs in de hand van een bij de wet zelfs niet genoemd Collegie. De hoofd-onderwijzer moet in staat zijn, en is ook alleen bevoegd om te beoordeelen, welke methode de beste, welke schoolboeken de meest geschikte zijn. Hij kan daarvoor aan niemand verantwoordelijk zijn dan aan het wettig schooltoezigt.

N°. 5. Tegen de bij N°. 5 bedoelde bevoegdheid tot het aanschaffen (d. i. aankoopen) der schoolboeken en hulpmiddelen voor het onderwijs hebben wij geene bedenking, doch ongaarne zien wij hier gewaagd van de *meest noodige* hulpmiddelen. Waarom niet de *noodige* hulpmiddelen.

N°. 6. Eene bepaling van het aantal en den duur der vacantien, waarop N°. 6. betrekking heeft, behoort, gelijk boven reeds is aangemerkt, hare plaats te vinden in de schoolreglementen. Wordt de bepaling daarvan aan de collegiën van beheer overgelaten, dan bestaat er geen voldoende waarborg dat de vacantiën op *vaste* tijden *geregeld* gehouden worden en zoo als meest overeenkomstig is met de belangen der school.

N°. 7. Het uitreiken van eereprijzen wordt bij N°. 7 aan de collegiën opgedragen, wanneer en voor zooverre, door haar doeltreffende wordt geacht.

Naar ons oordeel is het onderwerp van beloonen en straffen ook een van die, welke bij de schoolreglementen behooren te worden behandeld. Het beginsel van belooningen is ook van te veel gewigt, dan dat de beslissing daarover aan een administratief Collegie vreemd aan het onderwijs mag worden overgelaten, te minder daar tegen dat beginsel uit een paedagogisch oogpunt zeer ernstige bedenkingen kunnen worden aangevoerd.

Wil men het beginsel van belooningen behouden, wij zouden meenen, dat de toekenning alleen behoort te geschieden voor *getrouw schoolgaan*, niet voor betoonde vlijt of voor gemaakte vorderingen, doch altijd op voordragt en in overleg met den hoofdonderwijzer, de eenige die in staat is in dezen een juist oordeel te vellen.

Hebben wij welligt in de opvatting N°. 7 van dit artikel gedwaald, en moet het woord *uitreiken* niet in den zin van *toekennen*, maar in zijne letterlijke beteekenis worden verstaan, dan zouden er, naar onze meening geene bezwaren bestaan tegen de uitreiking van de toegekende prijzen door de Collegiën van beheer.

N°. 8. Het toezigt op het gedrag der onderwijzers en op hunnen ijver in het behartigen en vervullen van hunne verpligtingen, bij N°. 8 aan de collegien opgedragen, behoort, naar ons inzien, tot de bemoeijingen van het schooltoezigt. Volgens art. 64 der wet zijn de plaatselijke schoolcommissien o. a. verpligt aanteekening te houden van het onderwijzend personeel. Die aanteekening — het spreekt van zelf — betreft in de eerste plaats het gedrag der onderwijzers, en dit gedrag is dan ook een van de onderwerpen, waaromtrent jaarlijks verslag gedaan wordt.

Buiten dit toezigt wordt geen ander vereischt. Wordt aan een ander collegie bovendien een toezigt opgedragen, het zal niet dan belemmering en botsing te weeg brengen, wanneer het zich daarbij een gezag aanmatigt dat het niet heeft, en blijft het binnen de betamelijke grenzen, het zal niets kunnen uitwerken.

N°. 10. Ook met betrekking tot de bij N°. 10 opgedragen handhaving der school-reglementen, moeten wij dezelfde opmerking maken.

N°. 11. Met hetgeen in het slot van N°. 11 wordt bepaald omtrent de regeling der toelagen van de kweekelingen, kunnen wij vrede hebben, maar in geenerlei opzigt kunnen wij ons vereenigen met hetgeen verder in dit N°. voorkomt. In het geheel besluit wordt geene bepaling aangetroffen, die nu reeds zoo algemeene en welverdiende afkeuring heeft gevonden als die, waarbij aan de collegien van Curatoren wordt toegekend het regt van plaatsing en verplaatsing der hoofd- en hulponderwijzers aan de Armen en Tusschenscholen.

Al dadelijk verdient het opmerking, dat hier wordt gezwegen van de Burgerscholen. Ofschoon wij dit volstrekt niet betreuren, mogen wij toch de vraag doen, waarom, indien de magt tot plaatsing en verplaatsing behoort tot de administratie en tot een rigtig beheer worden vereischt, het voorschrift dan ook niet uitgestrekt tot de onderwijzers over de Burgerscholen?

Maar zoodanige magt kan en mag niet aan een zuiver administratief ligchaam worden toegekend. Tegen het beginsel zelf verzet zich het belang van het onderwijs en het wordt weërsproken door de Wet. Wij wenschen dit in korte trekken aan te toonen.

1°. Daarin komen alle deskundigen overeen, dat tusschen onderwijzers en leerlingen eene wederkeerige betrekking van liefde en gehechtheid moet bestaan, zal de opvoeding welslagen en het onderwijs vruchtbaar zijn. Liefde en achting voor den onderwijzer van de zijde der kinderen, liefde tot en grondige kennis van elk kind in het bijzonder van de zijde des onderwijzers, zijn de onmisbare voorwaarden eener goede schooltucht, eene goede opvoeding en goed onderwijs. En wat moet hiervan worden, wanneer de hoofd-onderwijzer, die de ziel van de school is, kan worden verplaatst telkens wanneer dit aan een administratief collegie noodig voorkomt.

2°. De hulp-onderwijzer, wanneer hij verplaatst wordt, verplaatst alleen zijn persoon, de hoofd-onderwijzer daarentegen moet in dit geval tevens zijne woning en zijn gezin verplaatsen, en daargelaten nu nog, dat zoodanige verplaatsing hem tot aanzienlijke kosten zou noodzaken (en van eene vergoeding wordt in het besluit niet gewaagd) kan zoodanige gevaarlijke afhankelijkheid, waarin hij en zijn gezin, altijd blootgesteld aan de bij de regeling vastgestelde mobielverklaring, is geplaatst, niet anders dan nadeelig werken op den onderwijzer zelven en daardoor tevens op het onderwijs.

3°. Gelijke nadeelen voor het onderwijs zijn te wachten van de magt tot verplaatsing der hulp-onderwijzers. Ook tusschen het onderwijzend personeel in eene school behoort eene eenheid en overeenstemming te bestaan, die ondenkbaar is, wanneer het administratief collegie heden den een, morgen den anderen hulp-onderwijzer naar elders kan verplaatsen en door anderen doen vervangen.

4°. Maar al zoude zich, zoowel het belang van het onderwijs als dat van de onderwijzers zelven niet verzetten tegen de opdragt eener bevoegdheid als waarvan hier sprake is, de wet verbiedt het uitdrukkelijk. De bepaling van art. 11 is in lijnregten strijd met art. 22 der wet, waarbij de wijs van benoeming en aanstelling van hoofd- en hulp-onderwijzers en van kweekelingen wordt geregeld, en volstrekt geen sprake is van verplaatsing, maar waaruit duidelijk blijkt, dat de hoofd-onderwijzer wordt aangesteld voor eene bepaalde school in de gemeente, onverschillig welke. Wel wordt bij dat artikel aan den districts-schoolopziener, en voor zoover de aanstelling van hulp-onderwijzers en kweekelingen betreft, ook aan den hoofd-onderwijzer een gewigtigen invloed op de aanstelling toegekend, maar van eenig ander collegie (behalve het Gemeentebestuur) wordt met een enkel woord gewag gemaakt.

En nu eens verondersteld, dat het voorschrift van art. 11 in toepassing werd gebragt, dan zou daarvan het gevolg zijn: ten eerste, dat aan den hoofd-onderwijzer een hulponderwijzer zou kunnen worden toegevoegd, niet benoemd ten gevolge van eene voordragt, in overleg met hem (hoofd-onderwijzer) gemaakt; en ten andere, dat eveneens in strijd met art. 22, zonder eenige medewerking zelfs van den schoolopziener, op eene der armen- en tusschenscholen in het district, betwelk onder zijn toezigt staat, een hoofd- of hulponderwijzer zou kunnen worden geplaatst, om een ander, eveneens zonder zijne medewerking verplaatst, te vervangen.

Het behoeft onzes inziens geen verder betoog dat door zoodanige maatregelen, de bepalingen van art. 22 der wet inderdaad zouden worden vernietigd, en een goed openbaar onderwijs even weinig als een goed toezigt op dat onderwijs op den duur zou kunnen bestaan. De Hooge Regering heeft de door ons ontwikkelde bedenkingen ongetwijfeld op het oog gehad, toen zij in hare circulaire aan Gedeputeerde Staten van 16 Junij jl. N°. 174, 5e afd., o. a. zich op de stelligste wijze verklaarde tegen het beginsel van zoodanige verplaatsingen van onderwijzers, bij de regeling van het lager onderwijs door de Gemeentebesturen.

N°. 13. Bij N°. 13 van art. 11 wenschen wij de opmerking te maken dat, zoo ergens, het hier de plaats was om het inwinnen van het gevoelen der plaatselijke schoolkommissie voor te schrijven. Met wat regt kan men van een administratief ligchaam die kennis van onderwijs verwachten, welke noodig is om de al of niet noodzakelijkheid van uitbreiding van het openbaar onderwijs te beoordeelen?

Art. 17. Tusschen de bepaling van art. 17 en die van art. 11 N°. 7 schijnt strijd te bestaan. Wij gedragen ons aan hetgeen ten aanzien van het laatste artikel en nummer reeds is opgemerkt. Het doen van een verslag van den staat der scholen, is een oud gebruik; wenscht men het behoud daarvan, er bestaat bij ons geene bepaalde reden tegen; maar waarom dan, waar drie cathegorien van openbare scholen bestaan, het verslag zich zal moeten bepalen tot eene cathegorie, zien wij niet in.

Het afleggen van proeven hunner vorderingen in het openbaar door de leerlingen, is uit een paedagogisch oogpunt evenmin onvoorwaardelijk goed te keuren, als de openbare toekenning van belooningen.

Art. 18. Tegen de bij het laatste lid van dit artikel aan de collegien van Curatoren gegevene bevoegdheid tot de plaatsing van hulponderwijzers gelden de bedenkingen op Art. 11, N°. 11 aangeteekend. Wanneer onder het woord *bevordering*, hier voorkomende, niet anders moet worden verstaan dan eene verhooging in jaarwedde, dan kunnen wij in de opdragt van die bevoegdheid berusten; niet, wanneer met die bevordering gepaard gaat de toekenning van een ruimeren werkkring in de school.

Het administratief ligchaam is onbevoegd hieromtrent te beslissen, *ten eerste* omdat het, vreemd aan het onderwijs, buiten staat is te beoordeelen, wat het onderwijs in de school vordert, en *ten andere*, omdat het onderwerp uit zijn aard behoort tot de bevoegdheid van het schooltoezigt en den hoofd-onderwijzer. Hij vooral, onder wiens leiding de hulp-onderwijzers werkzaam zijn, kan beslissen welke taak aan dezen, welke werkkring aan genen hulponderwijzer in het belang der school, behoort te worden aangewezen.

Art. 19. Tegen art. 19 bestaan gewigtige bedenkingen. De Raadscommissie bovengenoemd erkende in haar rapport, met juistheid, dat geen verbetering van het onderwijs mogelijk is, zonder gelijktijdig den financielen toestand der onderwijzers te verbeteren, en zij stelde het tractement der hoofd-onderwijzers aan de armen- en tusschenscholen aanvankelijk op *f* 1500 doch reduceerde het daarna tot *f* 1400. De Raad is tot eene nadere reductie overgegaan, en stelde de jaarwedden voor de hoofd-onderwijzers aan de scholen, waar gedurende het geheele jaar avondschool wordt gehouden, op *f* 1300 en van die aan scholen waar alleen des winters avondschool gehouden wordt op *f* 1200, terwijl het tractement van hen, die alleen dagschool houden, op *f* 1100 is gesteld.

De onderscheiding waarop de bepaling van *f* 1,300.— à *f* 1,200.— is gegrond, komt ons verwerpelijk voor. De hoofd-onderwijzer, die in de uren buiten den schooltijd zijn werk maakt van huisonderwijs (en hieraan heeft men blijkbaar gedacht) zal ook dan, wanneer hij slechts des winters avondschool houdt, niet meer bijzondere lessen geven dan hij, die gedurende het geheele jaar geen avondschool houdt. Hoogst zelden toch zal hij zich belast zien met huisonderwijs, hetwelk alleen gedurende den zomer voortgezet, met den winter moet worden geëindigd.

Maar nu het cijfer zelf der jaarwedden. Daar gelaten nog dat het quantum van *f* 1,300 en *f* 1,200 geheel afhankelijk is van het al of niet bestaan van avondscholen (waaromtrent het besluit geene bepaling inhoudt) en het dus zou kunnen gebeuren, dat geen der hoofd-onderwijzers in het genot trad van eene hoogere jaarwedde dan *f* 1,100, zijn wij van meening, dat de voorgespiegelde verbetering van den financielen toestand der onderwijzers in werkelijkheid niet zal bestaan. Immers, onder de hoofd-onderwijzers van de armenscholen zijn er, die nu reeds in het genot zijn van een inkomen van meer dan *f* 1,300 en voor deze zal dus de financieele verbetering alleen moeten gezocht worden in hetgeen bij art. 19 N°. 3*b* van het besluit aan hen wordt toegezegd.

De wet op het onderwijs getuigt op meer dan éène plaats van de zucht des wetgevers, om den maatschappelijken toestand van de onderwijzers te verheffen. Dit is niet slechts noodig om den wil der personen, maar ook in het belang der zaak, om, ware het mogelijk, den stand begeerlijk te maken en zoodoende degelijke onderwijzers te bekomen. De ondervinding leert, dat het getal van geschikte personen, die zich aan den onderwijzersstand wijden, dagelijks minder wordt. Het komt ons voor, dat de Gemeenteraad van Amsterdam te weinig blijken heeft gegeven, van het gewigt dezer aangelegenheid te zijn doordrongen. De groote behoefte aan verbetering in den financieëlen toestand van den hoofdonderwijzer in de hoofdstad des Rijks is gedurende zoo vele jaren erkend, dat men de billijke verwachting mogt koesteren, dat eindelijk op onbekrompen wijze in die behoefte zou worden voorzien. In die verwachting zijn wij teleurgesteld.

Treedt men in vergelijking met de regeling van het onderwijs in gemeenten van den tweeden en nog lageren rang, dan vertoont zich Amsterdam in een hoogst ongunstig licht. Om alleen te gewagen van plaatsen, waar van den onderwijzer geene hoogere bekwaamheid dan b. v. aan de tusschenscholen wordt gevorderd, wijzen wij slechts op 's Gravenhage, waar de jaarwedde van den hoofdonderwijzer aan eene tusschenschool is gesteld op *f* 1,200.— en 5 pCt. der schoolgelden; Haarlem op *f* 1,200.— met eene toelage van *f* 300.— voor vuur, licht en schoonhouden der lokalen; Schiedam *f* 1,200.—; Aardenburg *f* 1,200.— enz. Wij betreuren de ongunstige uitkomst dezer vergelijking voor Amsterdam in hooge mate, vooral om de gevolgen die daaruit noodwendig zullen voortvloeijen. Of is het niet te verwachten, dat de beste onderwijzers zich zullen aanmelden voor de winstgevende betrekkingen, en dat Amsterdam in vervolg van tijd zich zal moeten vergenoegen met hen, die te 's Hage, Haarlem, Schiedam of Aardenburg onvoldoende zijn bevonden? Letten wij op hetgeen de ervaring reeds heeft geleerd, en vergelijken wij het aanzienlijk getal sollicitanten voor de betrekking van hoofdonderwijzer te 's Hage, en evenzoo te Rotterdam, met het betrekkelijk zeer gering getal, als zich ten vorigen jare voor zoodanige betrekking in de hoofdstad aanbood, dan is dit een waarschuwend teeken voor hetgeen in het vervolg te wachten is.

Alvorens van dit gedeelte van het besluit af te stappen, moeten wij ook hier de opmerking herhalen, dat ook bij de bepaling der jaarwedden niets wordt gewaagd van de burgerscholen.

Wij meenen wijders in bedenking te moeten geven, bij litt. *c* van N°. 3 de woorden: ten minste *f* 25.— op te nemen. Dan is er overeenstemming met art. 19 der wet.

Art. 22. Na al het bereids aangevoerde. behoeven wij bij de overgangsbepaling van art. 22 niet lang stil te staan. De regeling van hetgeen de burgerscholen betreft, behoorde evenzeer als die van het onderwijs op de armen- en tusschenscholen, bij dit besluit te zijn opgenomen. Wanneer de bepaling van art. 22 de regeling van dit onderwijs verschuift tot een lateren tijd, dan bestaat bij het ten einde snellen van den driejarigen termijn, bij art. 70 der wet bepaald, groote vrees, dat aan dat artikel alle kracht ontnomen wordt. De tijd dringt derhalve tot afdoening, en de Hooge Regering heeft uitdrukkelijk verklaard, dat bij haar niet het minste voornemen bestaat dien termijn te verlengen. Zie de meermalen genoemde circulaire aan Gedeputeerde Staten van 16 Junij ll., N°. 174, 5e afd.

Hiermede heb ik voldaan aan het verzoek om berigt en consideratien op het besluit van den Gemeenteraad van Amsterdam. De vele bedenkingen, daartegen door de schoolopzieners en mij gemaakt, wijzen genoegzaam het oordeel aan, hetwelk daarover aan het slot dezer beschouwingen moet geveld worden.

Het grieft mij te moeten erkennen, dat de voorgestelde regeling van het onderwijs in de hoofdstad in vele opzigten is onvolledig en in vele andere strijdig met de wet. Ik had na kennisneming der belangrijke adviezen van de plaatselijke schoolcommissie, en van het in vele opzigten daarop gebouwd rapport van de raadscommissie, eene andere eindregeling verwacht, die meer ingerigt was op het belang en de opheffing van het onderwijs, minder op het behoud van oude, misschien verouderde vormen, welke naar mijn oordeel meer belemmerend en drukkend dan bevorderlijk zullen zijn aan een deugdelijk lager onderwijs, waarop ik hoopte dat de hoofdstad in het vervolg zich zoude kunnen verheffen.

Ik zie mij derhalve in gemoede verpligt te adviseren, om het tegenwoordig besluit tot regeling niet goed te keuren, maar het Gemeentebestuur van Amsterdam dringend uit te noodigen, om de tegenwoordige verordening te herzien, en het lager onderwijs te regelen op eene wijze, meer overeenkomstig met de eischen der wet, met de behoeften der bevolking en de waardigheid van de hoofdstad des Rijks.

Naar aanleiding van deze missive, hebben Burgemeester en Wethouders, aan wie dit stuk door Gedep. Staten ter overwegiug is toegezonden, aan den gemeeneraad eenige wijzigingen in de verordening voorgesteld. Wij deelen hieronder de vastgestelde verordening zelve mede en laten onder ieder artikel tusschen teksthaakjes de daarin voorgestelde wijzigingen volgen.

Art. 1. Het Openbaar Lager Onderwijs wordt gegeven op:
a. Armenscholen,
b. Tusschenscholen,
c. Burgerscholen.

Art. 2. Het openbaar lager onderwijs, dat op de Armen- en Tusschenscholen gegeven wordt, is het gewone; het omvat de vakken, sub litteris *a* tot en met *i*, van art. 1 der Wet van 13 Augustus (*Staatsblad* n°. 103), tot regeling van het lager onderwijs, en, voor zoo verre het aan den Gemeenteraad wenschelijk zal blijken, ook die teris *n*, o en *p*.

[Art. 2 te lezen:

"Het openbaar lager onderwijs, dat op de Armen- en Tusschenscholen "gegeven wordt, omvat de vakken, vermeld sub litteris *a* tot *i* "art. 1 der wet van 13 Augustus 1857 (*Staatsblad* n°. 103).

"Het zal op minstens 6 Armenscholen en 2 Tusschenscholen "den uitgebreid tot de vakken, vermeld sub litteris *n* en *o* van "meld artikel der wet."]

Art. 3. Op de Burgerscholen worden, buiten de vakken die woon lager onderwijs omvat, ook nog een of meerdere vakken zen, die tot meer uitgebreid lager onderwijs worden gerekend.

[Art. 3 te lezen als volgt:

"Op de Burgerscholen wordt, buiten de vakken die het gewoon "onderwijs omvat, nog onderwijs gegeven in de beginselen der Fr "Hoogduitsche en Engelsche talen, in de wiskunde, het teeken "handwerken voor meisjes naar de onderscheidingen in art. 6 ver

Art. 4. De Armenscholen zijn alleen toegankelijk voor de ki van bedeelden en van hen, die, schoon niet bedeeld, onvermogend om schoolgeld te betalen.

Art. 5. De Tusschen- en Burgerscholen zijn slechts toegankelijk betaling van schoolgelden, geheven en ingevorderd volgens daartoe te stellen plaatselijke verordeningen.

Art. 6. Het voor de bevolking en de behoefte voldoend getal sc wordt voorloopig bepaald op:

25 voor de Armenscholen;
7 voor de Tusschenscholen;
12 voor de Burgerscholen.

Bij behoefte aan vermeerdering van scholen, wordt een daartoe kend voorstel aan den Gemeenteraad gedaan.

[In Art. 6 de woorden: "12 voor de Burgerscholen" te vervangen "18 voor de Burgerscholen" en daarop te doen volgen eene nieuwe snede, luidende:

"Laatstgenoemden worden verdeeld in 3 klassen, verschillende n "meerdere uitbreiding die aan het onderwijs wordt gegeven, en naar "bedrag der schoolgelden."

"De eerste klasse zal bestaan uit negen scholen voor jongens en "jes; de tweede uit 6 scholen, waarvan 3 voor jongens en 3 voor "jes; de derde uit 3 scholen, waarvan 2 voor jongens en 1 voor m

"Op al de 3 klassen der burgerscholen worden, buiten de vakken "meld in art. 1 der wet litt. *a*—*i* en *l* ook onderwezen de vakken "*n*, *o* en *p* en dat in elke naar haren aard."

"Bovendien zal het meer uitgebreid lager onderwijs zich bij "klassen nog uitstrekken tot de beginselen der Fransche taal, "tweede en derde klasse tot de beginselen der Hoogduitsche en Eng "talen."

"Bij behoefte aan vermeerdering van scholen wordt door Burge "en Wethouders, na vooraf het schooltoezigt te hebben gehoord, "daartoe strekkend voorstel aan den Gemeenteraad gedaan."]

Art. 7. Het maximum van schoolgaande kinderen wordt bepaald op
360 voor iedere Armenschool;
300 " " Tusschenschool.

[In Art. 7 aan het slot bij te voegen:
"120 voor iedere Burgerschool der 1ste klasse;
" 80 " " Burgerschool der 2de "
" 60 " " Burgerschool der 3de " "]

Art. 8. Het bestuur over de openbare lagere scholen wordt, behoudens het toezigt, door de wet aan onderscheidene ambtenaren en collegies gedragen, uitgeoefend door twee collegiën, het eene onder den naam Curatoren der openbare Armenscholen, het andere onder den naam Curatoren der openbare Tusschen- en Burgerscholen.

Art. 9. Het collegie van Curatoren der openbare Armenscholen be uit 18, dat der openbare Tusschen- en Burgerscholen uit 12 leden, door den Gemeenteraad benoemd worden. Hun diensttijd is van 6 j

Jaarlijks treden van het eerstgenoemd collegie van bestuur drie, het laatstgenoemde twee leden af, volgens een door het lot vast te len en aan Burgemeester en Wethouders mede te deelen rooster; de tredende zijn dadelijk herkiesbaar.

De eerste aftreding heeft plaats met 1°. Januarij 1862.

[Art. 9 te wijzigen als volgt:

"Elk der beide collegiën, in het vorig artikel vermeld, bestaat uit "leden, welke door den Gemeenteraad worden benoemd; hun dienstt "van 6 jaren."

"Jaarlijks treden drie leden van elk collegie af volgens een door "lot vast te stellen en aan Burgemeester en Wethouders mede te de "rooster; de aftredende zijn dadelijk herkiesbaar."

"De eerste aftreding heeft plaats met 1°. Januarij 1862."]

Art. 10. De benoeming geschiedt voor den eersten keer op voordragt een dubbeltal personen door Burgemeester en Wethouders te doen, voor iedere latere vacature op voordragt van twee personen, waarvan door het collegie waarin de vacature gevallen is aan te bevelen, en andere door Burgemeester en Wethouders daaraan toe te voegen.

Art. 11. Aan de collegien van Curatoren der openbare lagere scholen wordt opgedragen:

1°. de regeling van de inschrijvingen voor de openbare Armen- Tusschenscholen.

2°. de bepaling van den tijd van plaatsing der ingeschreven kinderen op de openbare Armen- en Tusschenscholen;

3°. het ontwerpen van schoolreglementen, benevens van de noodig achte instructien. Die reglementen en instructien worden aan Burgemeester en Wethouders ingezonden en, na goedkeuring, door dezen aan Gemeenteraad medegedeeld;

4°. het bepalen van de leermethode en van de te gebruiken schoolboeken;

5°. het aanschaffen der schoolboeken en der meest noodige hulpmiddelen voor het onderwijs;

6°. het bepalen van het aantal en den duur der vacantien;

7°. het uitreiken van eereprijzen wanneer en voor zooverre zulke uitreiking door hen doeltreffend wordt geacht;

8°. het toezigt op het gedrag der onderwijzers en op hunnen ijver het behartigen en vervullen hunner verpligtingen:

9°. het bevorderen van een geregeld schoolgaan der kinderen;

10°. de handhaving der schoolreglementen;

11°. voor zooverre de openbare armen- en tusschenscholen betreft, plaatsing of verplaatsing der voor die scholen door den Gemeenteraad benoemen of benoemde hoofd- en hulp-onderwijzers, en, voor zooverre alle openbare lagere scholen betreft, de regeling der toelagen voor de kweekelingen door de hoofd-onderwijzers te ontvangen;

12°. het beheer over de kosten van het lager onderwijs, en wel aan ieder collegie, voor zooverre betreft het lager onderwijs aan zijn bestuur toevertrouwd, en welke kosten zijn opgenoemd sub litt. *a* tot en met van art. 32 der wet tot regeling van het lager onderwijs;

13°. het doen van de noodige voorstellen aan Burgemeester en Wethouders, wanneer aan eene uitbreiding van het openbaar lager onderwijs en eene vermeerdering van openbare lagere scholen behoefte gevoeld wordt.

[Art. 11 te lezen als volgt:

"Aan de collegien van Curatoren der openbare lagere scholen wordt "opgedragen:

"1°. de regeling van de inschrijvingen;

"2°. de bepaling van den tijd van plaatsing der ingeschrevene kinderen;

"3°. het ontwerpen, na daarover de hoofd-onderwijzers te hebben gehoord, van de schoolreglementen en instructien, bij welke tevens zullen worden bepaald de leermethode en de te gebruiken schoolboeken, "het aantal en den duur der vacantien, het uitreiken van eereprijzen."

"Die ontwerp-reglementen en instructien worden aan Burgemeester en "Wethouders ingezonden en door deze, in overleg met het schooltoezigt, "vastgesteld."

"Van de vastgestelde schoolreglementen en instructien wordt aan den Raad mededeeling gedaan."

De nummers 4, 6, 7, 9 en 10 te doen wegvallen en in n°. 5 weg te laten het woord *meest*.

N°. 11 te lezen als volgt:

"de verplaatsing van hoofd onderwijzers in overleg met den school-opziener, en de plaatsing en verplaatsing van hulponderwijzers na daarover den hoofd-onderwijzer te hebben gehoord."

"Voorts de regeling der toelagen voor de kweekelingen door de hoofd-"onderwijzers te ontvangen."]

Art. 12. Aan Curatoren van de openbare Armenscholen wordt, behalve hetgeen in het vorig artikel is opgenoemd, opgedragen het beheer over de fondsen en bezittingen, aan de stads Armenscholen behoorende.

Art. 13. Aan Curatoren van de openbare Tusschen- en Burgerscholen wordt opgedragen, behalve het genoemde in Art. 11, het beheer over de fondsen en bezittingen aan de stads Tusschenscholen behoorende, met voortdurend gebruik daarvan ten dienste der openbare Tusschenscholen.

Art. 14. Fondsen en bezittingen, die in het vervolg door de openbare lagere scholen worden verkregen, worden gebragt onder het beheer der collegiën, onder wier bestuur de scholen, waarvoor zij verkregen worden, zijn gesteld.

Art. 15. Jaarlijks in de maand Mei dragen de Curatoren over de openbare lagere scholen de begrooting voor der inkomsten en uitgaven voor de scholen onder hun bestuur gesteld.

Art. 16. Jaarlijks in de maand Februarij zenden voormelde collegiën in:

a. een omstandig en beredeneerd verslag over het bestuur, hun bij art. 11 opgedragen.

ning en verantwoording over het afgeloopen dienstjaar.
Ten minste éénmaal 's jaars doen Curatoren der Armenscho- openbaar verslag van den staat dier scholen, bij welke gele- leerlingen proeven hunner vorderingen afleggen en eereprij- geschriften uitgereikt kunnen worden.
te doen wegvallen.]
De hoofdonderwijzer, op iedere openbare school wordt bijge- minstens zooveel hulponderwijzers en kweekelingen, als art. 18 schrijft.
derwijzers op de openbare lagere scholen benoemd, worden in eerste, tweede, derde en vierde hulponderwijzers.
naar die onderscheiding geplaatst en bevorderd, naar dat het toren noodig voorkomt.
te voegen de woorden:
derwijzeres en hulponderwijzeressen"]
van art. 18 te doen wegvallen.]
de hoofdonderwijzers op de Armen- en Tusschenscholen legd:
de scholen alwaar zoowel des zomers als des winters dag- ool wordt gehouden, eene jaarwedde van f 1300.—.
de scholen alwaar dag- en alleen des winters avondschool den, eene jaarwedde van f 1200.—.
scholen alwaar alleen dag- en geen avondschool wordt ge- jaarwedde van f 1,100.—.
ggave der drie eerste tegenwoordige grondslagen der perso- g, voor zooverre zij eene vrije woning bewonen, of eene ver- verhouding tot die, hun voor huishuur verstrekt;
lage van ten minste f 25.— en gemiddeld de som van f 100.— gaande ten behoeve van elken kweekeling.
rt. 19 te doen volgen een nieuw art. luidende:
hoofd-onderwijzers en hoofdonderwijzeressen op de Burger- rdt toegelegd:
arwedde
der 1e klasse van f 1,300.— en 5 ten honderd der school-

der 2e klasse van f 1,400.— en 5 ten honderd der school-

der 3e klasse van f 1,500.— en 5 ten honderd der school-

uggave der drie eerste tegenwoordige grondslagen der per- ting voor zooverre zij eene vrije woning bewonen of eene in verhouding tot die hun voor huishuur verstrekt."
toelage van ten minste f 25.— en gemiddeld de som van niet te boven gaande ten behoeve van elken kweekeling."]
Aan de hulponderwijzers op de Armen- en Tusschenscholen jaarwedde toegelegd van f 600, 400, 300 of 200, naar dat tweede, derde of vierde hulponderwijzers zijn aangesteld.
even van onderwijs op de avondscholen kan hun eene ver- n jaarwedde worden toegekend.
lezen:
hulp-onderwijzers en hulp-onderwijzeressen op de openbare len wordt eene jaarwedde enz."
derwijzeressen"]

OVERGANGSBEBALINGEN.

Curatoren worden geïnstalleerd op 1 September 1860.
de tijdstip zijn de tegenwoordige collegiën van Curatoren en der stads Armen- en Tusschenscholen ontbonden.
en de fondsen en bezittingen, aan de stads Armen- en Tus- toebehoorende of ten haren name ingeschreven, aan Cura- sluiten hunne rekening met dien dag af en zenden die aan en Wethouders in.
de dagteekening der installatie voor alsnog oningevuld

Binnen zes weken na hunne installatie doen Curatoren over Armenscholen de noodige voorstellen aan Burgemeester en tot uitvoering dezer verordening met betrekking tot die en dienzelfden tijd doen Curatoren van de openbare Tusschen- olen de noodige voorstellen tot uitvoering dezer verordening tot de Tusschenscholen, ter regeling van al wat de Bur- betreft, en ter uitvoering van al de artikelen 33 tot en met tot *regeling van het lager onderwijs.*
van art. 7 treedt niet in werking vóór dat de beschikbare toelaat.
genieten de hoofdonderwijzers, thans geplaatst op Armen- meer dan 600 kinderen ter school gaan, f 200 boven de art. 19 vermeld.
lezen:
weken na hunne installatie zenden de collegien van Curato- ds-Armenscholen en der Stads Tusschen- en Burgerscholen de der schoolreglementen en instructien, bij art. 11, N°. 3. ver- Burgemeester en Wethouders in."
doen zij de noodige voorstellen ter uitvoering van de art. met 35 der wet tot regeling van het lager onderwijs.
van enz." overeenkomstig den inhoud van de beide laat- van art. 22.]
De art. 19 en 20 treden in werking 1°. Januarij 1861.
Bij de afkondiging dezer Verordening zijn de bestaande Plaat- ordeningen op het Lager Onderwijs vervallen.
anging der art. 23 en 24 een nieuw artikel, luidende:
Januarij 1861, voor zoo verre geen ander tijdstip bij de art. is aangewezen, treedt deze verordening in werking."]

ndag e. k. zal in de zitting van den gemeenteraad alhier het in behandeling worden gebragt: de voordragten van Burgem. en het verleenen van eervol ontslag aan Dr. J. A. Hanlo uit zijne van inwonend assistent geneeskundige aan het Buiten-Gasthuis Poster, uit zijne betrekking van apotheker in dat gesticht; om- aanwijzen van gronden buiten de Muiderpoort, ter bestemming openbare begraafplaats; omtrent het verzoek van D. Sagius en om wachtgeld als gewezen binnenvader en moeder van het tot benoeming van een leeraar in de Engelsche taal aan het mnasium; tot goedkeuring eener verordening voor het veer stad en Schagen; tot het brengen van eenige wijzigingen in de verordening op het lager onderwijs; de rapporten der com- aanvragen om pensioen enz., op de rekwesten van G. J. En- deren.

Courant van heden bevat het programma voor de opening van ing der Staten-Generaal, te 's Gravenhage, op Maandag den mber aanstaande.

lijk besluit van 15 Aug. 1860, N°. 60, is op het rekwest van Eyk en H. W. Kooring Uloth, in hoedanigheid als direc- naamlooze vennootschap de Tweede Amsterdamsche Verzekering- bewilliging verleend tot verlenging van den duur dier vennoot- den tijd van tien jaren, aanvang nemende 1 Jan. 1861.

heeft vergund aan den graaf C. van Bylandt, HDs. gezant te het aannemen en dragen der onderscheidingsteekenen van rid- nis der orde van St. Olaf, hem door Z. M. den Koning van Noorwegen geschonken; aan den Heer E. von Bylandt, Med. 's Gravenhage, het aannemen der onderscheidingsteekenen van orde van den Rooden Adelaar, hem door Z. K. H. den Prins- ens den Koning van Pruisen, geschonken.

Augustus 1860 heeft te Lissabon de uitwisseling plaats gehad van bekrachtiging op het verdrag tot regeling der grensscheiding chipel van Timor, den 20sten April 1859 tusschen Nederland gal gesloten.

venhaagsche *Nieuwsbode* deelt het volgende mede:
wel onderrigt, dan is er sprake van eene reis, die Z. M. de ar Warschau zou doen, om daar Z. M. den Keizer van Rus- ntmoeten.

voormiddag is op de Brouwersgracht te water geraakt, eene met bespannen molenaarskar, waarop zich drie kinderen bevonden, ens kar en paard oogenblikkelijk gered zijn.

t in de *A. C.* het volgende: Naar men ons uit goede bron ver- dt ter gelegenheid van de feesten op morgen, Zondag 9 Sept., , bij de onthulling van het standbeeld van Jacob van Maerlant aan Mr. J. van Lennep, het ridderkruis der Belgische Leopolds- onken, welke eervolle onderscheiding tevens ten deel zal vallen bekenden vlaamschen dichter van Beers.

ren wil f 60,000 bijdragen in de verbetering van het vaar- die gemeente, tot 't graven van een haven door de in de Maas plaat, en voor eene bedijking ter bestrijding van overstrooming.

'S GRAVENHAGE, 8 Sept. Heden namiddag heeft er bij den graaf Bismarck, gezant van Z. M. den Koning van Pruisen bij het Nederl. diplomatiek diner plaats gehad, waaraan de graaf von Arnim, van staat in Pruisen, en vele genoodigden deel namen.
olgens alhier uit Petersburg ontvangen berigten, heeft de Groot- chael en zijne Familie die hoofdstad den 6den dezer verlaten en ier den 13den verwacht. Appartementen in het Koninklijk Pa- n tot ontvangst van deze hooge bezoekers in gereedheid gebragt.
lve f 25,000 subsidie des Konings en f 1000 van Prins Hen- de Fransche schouwburg aan de stad 's Hage nog f 28,500.
dagelijks komen te Scheveningen vreemdelingen van rang aan. is nog aan het gemeente-badhuis afgestapt Z. Exc. graaf van buitengewoon gezant en gevolmagtigd minister van den Keizer enrijk bij het hof van Pruisen.

* UTRECHT, 7 Sept. Bij 's Rijks kweekschool voor militaire genees- kundigen alhier is de offic. van gez. der 2de kl. Dr. W. Krol, van het garnizoen te Zwolle, overgeplaatst bij gemelde inrigting, aldaar belast met de functien van leeraar in de verbandkunde, en zulks in de plaats van den offic. v. gez. der 2de klasse Peltzer, welke uit die betrekking eervol is ontheven.

* ARNHEM, 7 Sept. Den 20 en 21sten dezer zullen de troepen, die thans gekampeerd zijn in de legerplaats bij Millingen, naar hunne respec- tive garnizoenen terugkeeren. Die bataillons, welke het verst van hunne garnizoenen verwijderd zijn, zullen den 20sten reeds het kamp verlaten. Van elk bataillon zal een detachement, ten sterkte van 1 offic. en ruim 35 onder offic. en verdere manschappen, in de legerplaats na bovengenoem- den datum achterblijven, om het kamp op te breken en weder onder com- mando van den kolonel von Motz, chef van den staf der kaperende troe- pen, het gemeld werk verrigten. De kampenements-effecten zullen weder in 's rijks magazijnen van kleeding te Delft worden ingeleverd, enz. Na afloop dier werkzaamheden verlaten de detachementen het kampterrein en rejoigneren hunne respective garnizoenen.

— Zondag, 9 Sept. a. s., zal de godsdienst-oefening in het Kamp te Mil- lingen geleid worden, voor de troepen der Hervormde Eeredienst, door den Wel-Eerw. Heer H. R. Veder, pred. te Dordrecht, en voor die der R. C. Eeredienst, door den Wel-Eerw. Heer W. G. van Vuuren, prof. in het Aartsbisschoppelijk semenarie te Driebergen.

* HARDERWIJK, 7 Sept. Zondag den 9den dezer zal van het kolo- niaal werfdepot alhier naar het Nieuwediep vertrekken, om dien dag aldaar aan boord te gaan van het schip Australie, gezagv. D. R. Jochems, het reeds gemelde detachement suppletietroepen, sterk 100 man, onder com- mando van den majoor der inf. van het O. I. leger, J. M. F. van Stietz, ten einde met dien bodem naar Java te vertrekken. Medegeleiders de 2de luits. J. N. Vetter der inf., J. C. W. R. T. Baud en F. H. Julius der artill. en de offic. v. gez. 3de kl. J. E. Stark, allen van het O. I. leger.

* KAMPEN, 7 Sept. Naar men verneemt is de 1ste luit. van der Plas, van het 4de bat. van het 2de reg. infant., te Vlissingen, in dezen rang overgeplaatst bij het instructie-bataljon alhier in garnizien.

TELEGRAMMEN van het Kon. Meteorol. Observat. te Utrecht, dd. 8 Sept.

NAMEN DER PLAATSEN.	Barom. ter-afwijking.	WIND. Rigting.	Kracht	Temperatuur.	TOESTAND DER Lucht.	Zee.
	Millimet.					
Brest......	+ 2.4	N.O.	0	11.8	goed.	zeer kalme z.
Havre.....	—	Z.Z.W.	0	15.0	zwaar bewolkt	stil, effen.
Parijs.....	— 0.7	N.W.	1	13.1	betrokken.	—
Hartlepool.	+ 5.1	N.O.	—	17.2	somber.	slecht water.
Plymouth..	+ 4.6	N.	1	17.2	goed mistig.	slecht water.
Portsmouth	—	N.	—	14.4	nevelig.	slecht water.
Utrecht....	+ 1.5	N.	1	14.9	zwaar bewolkt	—

7 Sept. Grootste verschil der afwijk. tuss. Hartlepool en Parijs 5.9
8 〃 〃 〃 〃 〃 〃 Idem en Idem 5.8

LAATSTE BERIGTEN.

LONDEN, Zaturdag 8 September.

Talk in loco 52 a 51.9, Sept. 51.9, Oct. a Dec. 52, voorjaar 52.6 a 52.9. Gedurende deze week zijn afgeleverd 1659 en aangevoerd 3162 v. — *Hennep:* Petersb. 29 a 29.5; Riga Rein £ 31 a 32. — *Koper* 103.

LIVERPOOL, Zaturdag 8 September.

Heden zijn van *Katoen* 12,000 b. omgezet, tot vaste prijzen. Middling geldt 6⅞ p., dito Orleans 7⅜ p. — *Olijfolie* onveranderd.

PARIJS, Zaturdag 8 September.

(*Cohen's Tel. Corr. Bur.*) Uit Napels wordt gemeld, dat het annexionis- tische comité en de officieren der nationale garde zich naar Salerno heb- ben begeven, om met Garibaldi het ceremoniëel te regelen van zijn intogt in de hoofdstad, welke den 8 of 9 September zal plaats hebben.

De Koning zal zich te Triëst aan boord van een Spaansch vaartuig inschepen; men gelooft dat hij zich naar Beijeren begeeft.

BOLOGNA, Zaturdag 8 September.

In de provincie Pesaro is een opstand uitgebarsten. 400 muitelingen heb- ben de pauselijke troepen aangevallen en verjaagd. De telegrafische ge- meenschap met Napels afgebroken.

PER TELEGRAAF.

LONDEN, HEDEN, Zondag 9 September.

Reuters-Office heeft uit Weenen het berigt ontvangen, dat de Heeren Szechen en Apponyi bij den Keizer ten gehoore zijn toegelaten, bij welke gelegenheid Z. M. hun verklaard heeft, dat hij het Hongaarsche programma, door het mandement-Hartig gewijzigd, zou aannemen. Niettemin verwacht men nog altijd bij de opening van den rijksraad een keizerlijk besluit, waarbij de onmiddellijke invoering van wijzigingen wordt aangekondigd.

TWEEDE DEPECHE.

Reuters-Office: Uit Weenen is het volgende berigt ontvangen: Het derde, vierde, vijfde en achtste legercorps is op voet van oorlog gebragt. De met verlof naar hunne haardsteden gezonden soldaten zijn onder de wapenen geroepen. Het bestuur van den Zuiderspoorweg heeft bevel ont- vangen om alles gereed te houden voor het vervoer van troepen. Het Kei- zerlijk paleis te Hetzendorf bij Weenen wordt gereed gemaakt tot ontvangst van den Koning van Napels.

Vekif Effendi is van de meest uitgebreide volmagt voorzien.

DERDE DEPÊCHE.

Reuters Office: Uit Weenen wordt gemeld, dat eene bepaalde uitnoodi- ging ter bijwoning der conferentie te Warschau, in de laatste dagen nog niet bij den Keizer van Oostenrijk was ontvangen.

MARSEILLE, HEDEN, Zondag 9 September.

Er zijn alhier berigten ontvangen uit Napels, loopende tot 7 dezer. Men verneemt met deze gelegenheid, dat de chefs van de nationale garde zich naar Garibaldi hadden begeven ter regeling van het programma van diens intogt in de hoofdstad. Garibaldi had berigt ontvangen dat de divi- sie Ghio de wapenen had nedergelegd.

TEXEL, HEDEN, Zondag 9 September.

Binnen: Alida, Basberg, Drammen. - Ogir, Pedersen, id.
Uitgezeild: Catharina Hermanna, Visser, Buenos-Ayres.

HANDELSBERIGTEN.

ROTTERDAM, 8 Sept. Afgedaan uit de eerste hand ca. 800 b. par- ticuliere Java Koffij a 37½ en 41 c. n. kwal.

Van Banca-Tin zijn 500 bl. tot f 80 verkocht.

LEEUWARDEN, 7 Sept. De aanbiedingen van *Tarwe* waren uiterst gering en werden te hoog op prijs gehouden. Te noteren 75, 76 ℔ knappe f 12.25.50. — *Rogge* flaauw met weinig kooplust, 73, 74 ℔ Pruis. f 6.80.85, f 7.00.05. 70 ℔ Petersb. f 6.15.20. Van nieuwe inlandsche waren eenige klusjes ter veil, veelal ligt van gewigt en niet droog, verkocht 70, 71 ℔ dito f 6.30.50. — *Boekweit* in jarige soorten niet ter veil en van nieuwe onderscheidene partijtjes aangeboden, veelal wak en ligt van gewigt. De kooplust was beperkt en men besteedde zeer differente prijzen. In den be- ginne werd 64, 66, 68, 68½ ℔ Friesche zand voor f 7, 7.40.80, 8.10 ver- kocht en later in dezelfde wigten om op te ruimen van 75 c. tot f 1 per mud lager. — Nieuwe *Wintergarst* ruim ter veil en tot verlaagde prijzen slepende verkocht. 58, 59, 60 ℔ f 4.90, 5.10, f 5.25.30. 55, 56, 57 ℔ f 4.25, 4.50.70. — *Haver* bijna zonder handel. — *Koolzaad* met tame- lijken aanvoer, meestal in afwijkende kwaliteiten, welke door weinig vraag voor verzending, door olieslagerij zeer werden gedrukt en daardoor lager afgegeven. De beste soorten werden veelal op vorige prijzen gehouden, bleven met weinig kooplust, terwijl slechts enkele voor f 12 tot 12.50 en daaraan volgend voor f 10.50, 11.25 verkocht werden. Ordinaire soorten van f 7.75 tot 9.50 naar kw. meestal opgeruimd. — *Lijnzaad* nog steeds weinig ter veil, de vraag beperkt, en van f 7 tot 10.50 n. kw. en droogte verkocht. — *Boter* f 45.50.

De aanvoer en bestede prijzen aan de Veemarkt waren heden als volgt: 503 Runderen als: 114 vette Koeijen f 110 a 225; 78 melke f 75 a 170; 22 vare f 80 a 150; 132 kalfs f 90 a 190; 27 vaarzen f 70 a 135; 10 pin- ken f 30 a 65; 21 Stieren f 38 a 120; 95 vette Kalveren f 8 a 44; 4 gras- Kalveren f 18 a 28; 757 Varkens, als: 57 vette Varkens f 62 a 90; 512 vette Biggen f 18 a 42; 188 magere dito f 8 a 36; 1101 Schapen, als: 590 vette Schapen f 15 a 32; 46 melke dito f 10 a 26; 13 Rammen f 13 a 24; 360 Lam- meren f 4 a 14; 91 magere Hamels f 2 a 7; 20 Paarden, als: 18 Werk- paarden f 30 a 190; 2 Veulens f 45 a 60. Vette Biggen vlug van de hand gaande. Overigens als de vorige week.

DEVENTER, 7 Sept. Heden waren de prijzen als volgt: Tarwe (oude) f 12; n. Dito f 9 a 10.50; n. Rogge f 5.75; o. Dito f 6.50; Boekweit f 7 a 8; Garst f 4.75 a 5.75; Haver f 4 a 4.75; Aardappelen f 2.50 a 3 per Ned. mud; Eijeren f 2.50 de 100 stuks; Boter f 19.75 a 21.25 per ⅛ ton; Was f 100 a 102 per 50 Ned. ℔; Koehuiden 34 c.; Pinken dito 38 c. per Ned ℔; Nuchteren Kalfsvellen f 1.80, 2 a 2.10; Paardenhuiden f 5 a 7.50 per stuk. Vette Varkens 46 a 48 c.; magere Dito f 30 a 37 per stuk; Biggen f 10 a 14; Kippen 50 a 60 c.; Eenden 60 a 70 c. per stuk.

ANTWERPEN, 8 Sept. Heden werd de afdoening bekend van 374 b. Louisiana *Katoen* per City of Yates en 26 b. Texas per Hickx. — *Granen* bij voortduring met weinig kooplust; voor puike Oostzee Tarwe schijnt f 14½ a 14¾ besteed te zijn; Rogge blijft prijshoudend met weinig affaire wegens de hooge prijsvorderingen; Deensche Rogge, onzuiver van reuk, is met f 6¾ betaald.

AALST, 8 Sept. *Hop:* Ter markt van heden heeft men 5 zakken, oogst 1859, van fr. 135 a 147 verkocht. De plant verbetert zich niet.

HAMBURG, 8 Sept. *Koffij* zeer vast; eenige duizend balen werden heden omgezet — *Granen:* Tarwe in loco stil en iets lager te koop. Rogge in loco flaauw, 80 ℔ van Koningsbergen pr Sept. en Oct. tot 77 a 78 rd. met verkoopers.

LONDEN, 7 Sept. *Suiker:* W. I. soorten vast en 6 p. hooger dan in de vorige week. Men heeft 445 v. verkocht, en gedurende de week be- stond de omzet uit 3669 v. Uit de hand heeft men 450 z. Mauritius af- gedaan a 34.3; 8000 z. Manilla opgehouden in veiling van ll. Woensdag. zijn heden verkocht van 37.9 a 38 sh.; 4000 z. gemeen Bruin Beng. vonden koopers tot 31.3. — *Koffij:* Plantation met goede vraag tot de volle prijzen. — *Rijst* zeer gedrukt. Uit de hand werden afgedaan 680 b. Beng. mooi blank a 14.6 en 2000 b. Rangoon (gemeen) prijs ge- heim, denkelijk 9.3. — Van *Peper* zijn 827 b. Singapore in veiling groo- tendeels verkocht van 4⅝ a 4¼ p. — Schotsch *IJzer* 51 sh.; c. 600 b. Straits *Tin* vonden nemers a 130 sh. — *Koper* met goeden omzet tot 106 £. — *Lijnolie* 29.10½ a 30 sh. — *Talk* stil doch op levering in het voorjaar vast.

GALATZ, 30 Aug. *Granen:* Op nieuw hooger; de prijzen zijn deze week 8 a 10 p. gestegen voor Maïs en ca. 30 p. voor Tarwe van Walachije. De omzettingen bestonden uit 12,800 kil. van Galatz en 14,000 van Braila.— *Koers* op Londen 3/m. 93½ a 94.

PARA, 23 Julij. *Cacao:* Het artikel is gedrukt ten gevolge van toe- nemende aanvoeren, zoodat eenige partijen in de prijzen van 6300 a 6400 reis koopers konden vinden. De voornaamste houders evenwel schijnen niet genegen tot deze basis te realiseren en hebben groote partijen opge- slagen. Uitgevoerd sedert 1 Jan. 165,550 arrobas tegen 111,170 arrobas in 1859. — *Gom Elastiek* op nieuw hooger; de partijtjes die aan de markt komen, worden grif opgeruimd; men heeft laatstelijk betaald 30 d. voor puike waar, 26 a 27 voor middel en 20 a 24 d. voor ordinair.

Scheepstijdingen.

Gepraaid 1 Sept., op 48° 33′ NBr. en 8° 14′ W.L.: Ottolina, Eeleman, Liver- pool n. Bat.

SHIELDS, 3 Sept. De brik Willams, kapt. Wood, van het Nieuwediep alhier binnen, heeft bij het opslepen der Tyne, door tegen een havenhoofd aan te loopen, vrij belangrijke schade bekomen.

BINNENGEKOMEN.

TEXEL, 8 Sept.; Fox, King, Yarmouth. - Geziena, de Jonge, Archangel. - Hermina en Elize, v. d. Kooij, id. - Nannette, Ontjes, id. (Benevens de schepen per telegraaf gemeld).

VLIE, 7 Sept.; Zenobia, Carter, Yarmouth.- Maroim, Kuiper, Archangel. - Zeemeeuw, Bontekoe, Petersb. - Alexandrine, Wildermann, id. - Lamchiena, Koops, Bergen. - Mentor, Rijf, Frederikst. - Gustaaf, Oldenburger, id. - Terra Nova, Abel, id. - Catharina Elisabeth, Pott, id. - Albertina, Jager, id. - Ora & Labora, Elmenhorst, Arendahl. - 3 Gezusters, Bart, Oudsoen.

HELVOETSLUIS, 8 Sept.; Adèle, Tobbens, Libau.- Hendrika, Huisman, id. - Beate, Haut, Straalsund.

BRIEL, 8 Sept.; Ary Scheffer, S., Havre.

BROUWERSHAVEN, 8 Sept.; Laura, Wilmsen, Rott. n.New-York, heeft de reis voortgezet.

HARLINGEN, 6 Sept.; Mentor, Rijf, Frederikstad. - Remelia Geertruida, Katoen, id. - Gustaaf, Oldenburger, id. - Terra Nova, Abel, id. - Catharina Elisabeth, Pott, id. - 3 Gezusters, Bart, id. — 7 Sept.; Verwachting, Ruiten, Newcastle. - Zenobia, Carter, Yurmouth. - Albertina, de Jager, Frederikstad. - Sandviken, Mövig, id.

ZOLTKAMP, 5 Sept.; Gesina Jantina, Alberts, Dantzig. — 6 Sept.; Ge- ziena Margrietho, Stenger, Memel.

VLISSINGEN, 8 Sept.; Alida, de Boer, Bergen.

GEND, 6 Sept.; Gesina, Lindeboom, Hamb.

CUXHAVEN, 7 Sept.; Stoomvaart, S., Amst.

BREMERHAVEN, 7 Sept.; Catharina, Koops, Hamburg. - Roelfina, Prins, Stettin. - Gesina Lammechiena, Braamhorst, Amst.

TRAVEMUNDE, 6 Sept. Harmonie, Lever, Harlingen. - Concordia, Ol- denburg, New-Castle.

DANTZIG, 5 Sept.; Bertha, Duit, Kopenhagen. - Annegina, Emmelkamp, id. - Adriana, de Vries, id. - Gemini, Lukkien, Rott.: Willem III, S., Amst. - Atalante, Busch, id. - Roelfina Kuipers, Reinders, Sunderland. - Fok. Em- megina, Folkers, Reinders.

KROONSTAD, 2 Sept.; Juliana Louisa, Boven, Amst. - Freerk Jan, Smit, Rott. l. v. Reval, (met schade aan tuigagie). - Harberdina, Bakker. Londen. - Albertha Roemeling, Goossens, id. - Tecla Johanna, Kroon, id. - Margrieta, Korte, New-Castle.

KOPENHAGEN, 5 Sept.; Alberdina, Lever, Amst.

Bij KOPENHAGEN, 6 Sept.; Fenna Gerarda, Struik, Riga n. Amst. - Cor- nelia Catharina, Hagedorn, id. n. de Maas. - Metta Gesina, Teddes, Dantzig n. Laurvig.

LIBAU, 31 Aug.; Catharina, Drok, Amst. — 2 Sept,; Delia, Harmsen, id.

WINDAU, 28 Aug.; J. H. van Gent, Jensen, Amst.

STOKHOLM, 31 Aug.; Anna Paulowna, S., Amst.

GOTHENBURG, 3 Sept.; Eendragt, Folders, Bremen. - Johanna Lukkina, Bontekoe, Newcastle.

GRAFVERNA, 31 Aug.; Tjadda Gesina, Staal, Delfshav. n. de Oostzee.

ELSENEUR, 5 Sept.; Clippergaljoot, Hazewinkel, Koogerpolder naar de Oostzee. - Hollander, S., Rott. n. Petersb. - Antje Haverbult, v. Heuvelen, New- castle n. id.

PILLAU, 5 Sept., Jeune Alexandre, Vermont, Rouaan. - Frederick, Wods- worth, id. - Kalodyne, Tupman, Calais. - Sophia, v. Laten, Hartlepool.

BOLDERA, 2 Sept.; Eduard, Klatt, Schiedam. - Harmina, Eisenbarth, id.; 3 Sept.; Margaretha, Lindeboom, Amst.

RENDSBURG, 4 Sept.; Jantina Alida, Texer, Bremen n. Stettin. - Onder- neming, Bekkering, id. n. Dantzig. - Jacoba, Muntendam, id. n. Stettin. — 6 Sept.; Johanna, Brouwer, Stettin n. Emden. Afina, Broekema, Memel n. Bremen.

LEER, 4 Sept.; Carl, Bakker, Petersb. - Vr. Geertruida, Pronk, Harl.

MEMEL, 2 Sept.; Donna Johanna, Borst, Dundee.

LONDEN, 7 Sept.; Anna, Reimers, Petersb. - Theodora, Brongers, id. - Jason, Schuring, id. - Sicco, Jonker, Dantzig. - Vr. Aaltje, Tiddens, id. - Jantje Goossens, Leisler, id. - Catharina Luitgarda, Stutje, Nyekjöbing. - Vr. Anna, Croes, Worcum. - Henriette Augusta, . . ., Memel. - Cornelia, S., Rott.

Bij DOVER, 5 Sept.; Vier Gebroeders, Bunk, Rott. n. Bat.

Bij LOWESTOFF, 6 Sept.; Zeemeeuw, Sikkema, Windau n. Londen.

DUNDEE, 5 Sept.; Geertje, v. d. Borg, Nerva.

LEITH, 6 Sept.; Hendrik en Anna, den Breems, Lissabon.

ROCHESTER, 6 Sept.; Helena Maria, Visser, Petersb.

Bij GOUDSTAART, 6 Sept.; Wilhelmina, Klint, Amst. n. Suriname.

FALMOUTH, 7 Sept; Equator, Sellberg, Padang.

CARDIF, 5 Sept.; Alblasserwaard, 't Hoen, Rott.

NEWPORT, 5 Sept.; Dictator, Zerega, Amst.

TRURO, 4 Sept.; Maria, de Vries, Carolinerzijl.

SHIELDS, 6 Sept.; Gebina, Loman, Gron. — 7 Sept.; Employ, Scott, Dordt.

SUNDERLAND, 5 Sept.; Robert, Scholten, Bremen.

ST. NAZAIRE, 5 Sept.; Marie Gabrielle, Evans, Padang.

ROUAAN, 6 Sept.; Jantje Doornbos, Addens, Amst.

UITGEZEILD.

TEXEL, 8 Sept.; Johan Cornelis, Groenewoudt, Surin. - Lion, S., Londen.

VLIE. 6 Sept.; Rembrandt, S., Kongb. - Noordster, Goedkoop, Christiania.

HELVOETSLUIS, 8 Sept.; Zwaluw, Schut, Triest. - Rotterdam, S., Mar- seille. - Admiral Ver-Huell, S., Havre. - Pilot, S., Londen. - Aurora, S., id. - Hendrik Jan, v.d. Meijden, Cardiff.- Osprey, S., Liverp.- Ivanhoe, S., Leith. - Friendship, Smith, Croonstad. - Trekvogel, den Breems, Avont.

BRIEL, 8 Sept.; Japhet, Giquet, St. Malo. - Cologne, S., Londen.- Isabella, Harley, Garston. - Emily, S., Grangem. - Lord Raglan, S., Newc. - Ceneus, Evans, id. - Zeevaart, Landeweer, Stokholm. - de Vlinder, Lambach, Dronth.

MAASSLUIS. 7 Sept; Apollo, Busch, Avontuur.

BROUWERSHAVEN, 8 Sept.; Stad Dordrecht, S., Londen.

HARLINGEN, 6 Sept; Hillechiena Catharina, Mooi, Noorw. - Harmonie, Korter, id.

ALTONA, 7 Sept.; Catharina Margaretha, Matzen, Hoyer.

CUXHAVEN, 7 Sept.; Hendrika, Joosten, Amst. - Thetis, Schuldt, Mar- seille. - Jacoba Marchina, Kuil, Bremen.

BOLDERA, 2 Sept; Anna Maria, Heijen, Rott. - Engelina, Heijenga, de Maas. - Anna Adelheid, Campen, Elseneur. - Geertruida Femina, Bakker, id.

BREMERHAVEN, 7 Sept.; Annechina, Bull, Hamburg. - Welvaart, Suk, id.

EMDEN, 1 Sept.; Louwina Sophia, Lodewijks, Delfzijl. — 2 Sept.; de Hoop, Oetzes, Groningen.

STRAALSUND, 3 Sept.; Hildegard von Schwartzer, Weber, Nederland. - 4 Sept.; Rose, Brunkhorst, Amst.

WOLGAST, 4 Sept.; Nooit Gedacht, van der Meulen, Kopenhagen.

LIBAU, 30 Aug.; Gerberdina, Datema, Bordeaux. — 31 Aug.; Agnes, Rening, Nederland.

ALLOA, 5 Sept.; Prince Albert, Clare, Rott.

LIVERPOOL, 6 Sept.; Gruno, Klundert, Rott. - Zeilkl.: Klasina, de Jong, Elseneur.

CARDIF, 5 Sept.; Cornelia, de Vries, Hongk. - Courier, Hansen, Alicante.

HULL, 6 Sept.; Pieter, Oostervink, Elseneur.

NEWCASTLE, 6 Sept.; Zeilkl.: Notaris van Boekeren, Boon, Koningsb.

SUNDERLAND, 6 Sept; William, Scott, Rott.

Rivierberigten.

IN LADING LIGGENDE SCHEPEN:

V. d. Schans, Rijn, n. Dusseldorp en Neuss. - A. van Alen, Cöln N°. 4, n. Keulen. - J. Krom, Frankfort N°. 24, n. Frankfort. - W. Kautz, Niederrhein N°. 3, n. Dusseldorp en Duisburg. - F. Beijer, Wilhelmina, n. Wezel. - H. Schneckenber, Adolf Sander, n. Mannheim. - J. Boers, 3 Ge- broeders, n. Urdingen. - B. Kirschreiber, Maintz N°. 5 n. Maintz.

ARNHEM, 8 Sept. Rijnhoogte 3 el 3 p. 7 d., gew. 11 d.

KEULEN, 7 Sept. Rijnhoogte 15 vt. 1 d. Keulsch (14 vt. 4 d. Rijnl).

ADVERTENTIEN.

ADMINISTRATIE, HANDELS COMMISSIEN

Huur, en Verhuur Kantoor van **A. J. ONSTEE & ZOON** Amsterdam

1°/₀ Gevraagd, te Koop, eenige goede Vrouwen Affairis van *f* 200 tot *f* 1000, van onderscheiden. Artikelen, steunende op den solieden Verkoop door, eerlijke duidelijke bewijsstukken ten kantore. komen. te doen overleggen

2°/₀ Gevraagd goede Winkelhuizen, op goeden stand in huur, en op grachten Woonhuizen zoo, tegen November als Mei. E: K te aanvaarden let wel Verhuurders kunnen dagelijks komen, met juiste opgave te doen kosteloos

3 Aangeboden te huur. op fraijen stand, dadelijk te aanvaarden Gemeubliëerde, en Ongemeubliëerde Kamers- met of zonder Vrije opgang voor geen ander dan uit den gegoeden onberispelijken stand,

4 nog een klein sommetje 7500 Gulden voor Hypotheek disponibel a 5 PC Renten belasten hun met het koopen van, Effektens, Obligatien, en alle andere Solide Hypotheek verbanden enz.

5. tegen November E: K beschikbaar, Huisknechts en Koetziers van onberispelijken aard van zoodanige pronte getuigen voorzien waaronder, bevind zich. een persoon 25 Jaar P. G. is Geldersman bekwaam voor Huis en Logementsknecht, als zoodanig gediend, van zedelijk gedrag van een en ander kan hij de voldoenste getuigen produceeren,, hij kan ook goed met,, paarden omgaan wenschte gaarne geplaats voor of met een November E K het zij binnen of buiten de hoofdstad — Adres bij boven voornoemde Administratie OudeZijds Voorburgwal over het stadhuis A 220.

NB. Voor Kantoor Zaken, aanvraag, ter dadelijke indienstreding. kunnen twee in taalen geoefende geheel onberispelijk Gehuwde personen, tegen goed Salaris geplaats worden. Vereischten zijn, vlug en Fraaij, schrijven tevens. goede bewijzen van eerlijkheid, en pligtbetrachting, niet onder de 30 Jaar, Adres in persoon, (15311)

FRANSCHE BRIEVEN.

PARIJS, 6 September 1860.

Het weder, dat ons den geheelen zoogenaamden zomer om den tuin geleid, en zich noch om de gewone jaargetijden, noch om de traditionele hondsdagen, noch om de geheele Gregoriaansche kalender heeft bekommerd, schijnt nog ter elfder ure tot betere inzigten gekomen te zijn en ons even als eene capricieuse dame tot afscheid nog met eenen vriendelijken glimlach gelukkig te willen maken.

Deze omstandigheid is niet alleen een waar geluk voor den oogst, inzonderheid voor de tarwe, waarvan de aren zoo ijl en ledig dreigden te worden, als b. v. de artikelen van den Heer Grandguillot in den *Constitutionel*, maar ook voor de zeebaden, landelijke bals, concerten in de open lucht, vooral echter voor de halfofficieele pers, die anders geene gelegenheid zou gehad hebben, om het goede weder aan denzelfden man toe te schrijven, die Frankrijk niet alleen voor regeringloosheid, maar ook voor regen bewaarde, en die anders niet met geestdrift zou hebben kunnen uitroepen: „Zelfs de zon staat aan Napoleon ten dienste". Wel is waar zouden menschen van talent als de Heeren Grandguillot, Paulin Limayrac en Bonifacius Desmaret toch niet in verlegenheid geraakt zijn, en er misschien toch wel iets op gevonden hebben.

Toen de Keizer en de Keizerin op hunne reis naar Bretagne de stad Rennes verlieten, vergat de traditionele zonneschijn zich zoo zeer, dat hij toeliet, dat eene vreesselijke stortbui, zoowel op de gekroonde hoofden, als op die van de gewone stervelingen nederviel. Alles geraakte in verlegenheid: de Keizer, Keizerin, officieren, maires, priesters, geheime policie, koetsiers, lakeien en volk, alleen de half-officiele geschiedschrijver niet: Deze regen, schreef hij destijds aan den *Constitutionnel*, deze regen was de laatste afscheidstraan van Bretagne."

De magtigen en gelukkigen der aarde hebben trouwens nooit gebrek aan vleijers, die echter met het geluk verdwijnen, even als het dividend van het *Crédit-Mobilier* op de algemeene vergadering. De ongelukkige Koning van Napels kan daarvan ten bewijze strekken. Vrienden, bloedverwanten, generaals en soldaten, edelen en Lazzaronis, allen hebben hem verlaten; de graaf van Syracuse ging ook regtstreeks naar het vijandelijke kamp over, en zijn andere oom, de graaf van Aquila, maakte zich met pak en zak uit de voeten, en vestigde zich zeer op zijn gemak in de Avenue de l'Impératrice te Parijs, alwaar hij voor 1¼ millioen eene gothische villa kocht van den Heer Harton, den vermaarden ondernemer van het beroemde Suez-kanaal. Bij deze gelegenheid komt mij het volgende te binnen, dat ik als waarlijk karakteristiek mededeel. Men heeft mij verhaald, dat de graaf van Aquila, nadat hij zijne bekende staatkundige geloofsbelijdenis, waarvan de dagbladen met zooveel ophef hebben gewag gemaakt, had gepubliceerd, in een onbewaakt oogenblik uitriep: „Duivels, wat heb ik gedaan! Als mijn neef eens op den troon bleef."

A propos, van het Suez-kanaal gesproken, voor dat ik mij verder met de kronijk van den dag bezig houd, moet ik u een „gezegde" van den Heer Mirès mededeelen.

Maanden lang las men in alle dagbladen, dat de Onderkoning van Egypte voor 32 millioen voor de onderneming van het Suez-Kanaal had ingeteekend, en nu de werken aan het kanaal *in spe* vertraagd worden, aangezien Zijne Hoogheid volstrekt niet zooveel haast schijnt te hebben met de betaling van de 32 millioen als de Heer de Lesseps met de ontvangst. De directeur van de *Caisse des Chemins de fer*, de Heer Mirès, nu, die evenveel geest als geld bezit, zeide ten dien opzigte onlangs: Dat was *a priori* eene domheid; wanneer men eene zaak doordrijven wil, waarin een Pacha (Onderkoning) belang stelt, dan moet men hem geld aanbieden, maar niet het van hem vorderen.

Overigens mag deze uitdrukking van den Heer Mirès slechts aardig genoemd worden, want oorspronkelijk is zij nu juist niet. Reeds Victor Hugo laat Ruy-Blas zeggen:

Het voornaamste wat de vorsten hier te doen hebben is hunne zakken te vullen, en vervolgens hunne piek te schuren. (*)

Gij zult mij misschien tegenwerpen, dat men daarvoor juist geen pacha behoeft te zijn en dat men voorbeelden heeft, dat ook niet-Turksche Heeren van allerlei rang hetzelfde deden, doch dat gaat mij niet aan; ik laat de oplossing van dit vraagstuk aan mijne politieke collega's over.

Maar wie betaalt het gelag bij eene mislukte industriele onderneming? Altijd de aandeelhouders.

Voor eenigen tijd gaf de Heer B., directeur van eene Parijsche handels- en nijverheids-inrigting, eene schitterende soirée op zijn prachtig landgoed, dat hij aan zijne (voor hem ten minste) voordeelige directie te danken heeft. „Mijnheer B., zeide hem na het souper de geruineerde markies F., terwijl hij zich met het servet den adellijken mond afveegde; Mijn Heer D., ik maak u mijn compliment. Uwe soirée is zeer luisterrijk: zeer goed geregeld, en een uitgelezen gezelschap."

„Niet zoo uitgelezen als ik wenschte, mijn waarde markies, fluisterde de directeur, maar ziet gij, ik was gedwongen om eenige mijner aandeelhouders uit te noodigen."

De vacantie der regtbank is begonnen. De tempel der geregtigheid is gesloten en de beroemdste leden der balie ontvloden het asphalt der Boulevards en de Salle des pas perdus, om op reis te gaan. Daarentegen overstroomen hunne collegas uit de provincien Parijs, om bij Mabile en in het *Chateau des fleurs* een oogenblik hunne waardigheid af te leggen, of zich in de Closerie des Lilas de heerlijke studiejaren te herinneren.

De laatste handeling voor het sluiten der poort van het paleis van justitie was het tamelijk scandeleuse scheidingsproces van een keizerlijken overste tegen zijne echtgenoot, die de eer van het huis tegen een trouweloozen vriend niet zoo goed wist te verdedigen als haar dappere gemaal de eer van zijn regiment tegen de Oostenrijkers.

En desniettemin was het huwelijk van den overste een huwelijk uit liefde.

Dit leidt mij regtstreeks in het theater van het Odeon, hetwelk zijn speelsaisoen met een nieuw stuk van vijf bedrijven: *Mariages d'Amour* geopend heeft.

Daar gij, lieve dames! mischien wel nieuwsgierig zijt om van het stuk met zulk een veelbelovenden titel iets naders te vernemen, verklaar ik mij bereid aan uwen wensch te voldoen.

George en Henry Reynard, de eerste schilder, de tweede geneesheer, treden beiden in het huwelijk; zij luisteren beide slechts naar de stem van hun jeugdig hart; de eerste huwt eene jonge weeze, die niet alleen vermogend, maar ook zeer bevallig is, Chantelas genaamd; de geneesheer huwt een schoon meisje, dat welk rijk aan voorouders maar niet aan tijdelijke middelen is.

In het gezin van Georges gaat alles naar wensch. Zijn vrouwtje is even goed als schoon; zijne schilderijen zijn gezocht en voor eenigen tijd is hem zelfs een rood lintje ten deel gevallen. O, welk een gelukkig huwelijk uit liefde gesloten!

Geheel anders ziet het er bij Henry uit. De adellijke schoonmoeder inzonderheid maakt den armen doctor het leven vrij zuur. De vrouw weifelt tusschen haren echtgenoot en hare moeder, en wanneer de geneesheer vermoeid en afgemat te huis komt, vindt hij haar in hare tranen badende, en ook met zijne practijk gaat het niet voorspoedig. Eindelijk neemt Henry het besluit niet alleen zijne schoonmoeder, maar zelfs Europa te ontvlugten en naar Indie te vertrekken.

O, rampzalig huwelijk uit liefde gesloten!

Nu hebt gij toch wel begrepen, lieve lezeres! dat de schrijver den armen doctor toch niet inderdaad kan laten vertrekken, en dat hebt ge goed geraden, want op het oogenblik dat alles tot zijne afreize gereed is, verschijnt papa Moniquet. De Heer Moniquet is de man, die in zijne jeugd haar verlaten heeft, van wie het meisje, waarmede Georges gehuwd is, eene dochter is. Hij is thans rijk, maar ondervindt gewetensknagingen. Daarom komt hij in het vijfde bedrijf ten tooneele, omhelst zijn dochter teederlijk, beschenkt zijn schoonzoon rijkelijk en leent bovendien edelmoediglijk den armen Henry 150,000 frs. als eerste hypotheek a 5 pCt., met welke som deze eene koudwaterinrigting koopt, welke hem rust en geld verschaft.

Vindt gij dat niet voortreffelijk? Enfin, het publiek heeft een weinig gelagchen en een beetje geweend; sommige passages zijn berhaaldelijk toegejuicht, en toen de gordijn na het vijfde bedrijf viel, was het middernacht. *Wat kan men meer verlangen?*

In de *Opera-Comique* is thans een nieuw stuk in studie, getiteld: „Koning Barckouk" van Offenbach. De hoofdrol in dit stuk wordt door een hond vervuld, die tot Sultan benoemd wordt, een voorval, dat in onzen tijd en bij al hetgeen wij zonderlings zien, lezen, hooren en beleven, eigenlijk zoo buitengewoon niet is, als zulks bij den eersten oogopslag schijnt.

Overigens gedraagt „Castor" zich in de hooge bestemming, tot welk hij door den regisseur en den Heer Offenbach met eenparige stemmen geroepen is, op allezins waardige wijze, en is vrij wat bevattelijker dan de geit in Meijerbeer's opera *le Pardon de Ploërmel*, welke den beroemden Maestro zoo veel zielsverdriet heeft veroorzaakt.

Er is spraake van om aan het einde van den Boulevard en der straat Faubourg St. Denis, een Engelsch-Fransch tooneel op te rigten, waar Fransche stukken, Engelsche vertalingen en balletten-pantomine van echt Engelsche vinding, met ale, porter en stokken zullen opgevoerd worden. Men belooft zich van deze onderneming veel goeds voor de Fransch-Engelsche alliantie!

Intusschen heeft het *Théâtre du Cirque*, door de opvoering van: *„De kip, die gouden eijeren legt"* inderdaad eene gouden eijeren leggende hen gevonden, want onder het voorwendsel van hunne kinderen gedurende den vacantie-tijd eens een aangenamen avond te verschaffen, gaan dagelijks ontelbare vaders en moeders de voorstelling bijwonen; de een om de decoratien, de ander om de costumes, en een derde om de allerliefste vrouwelijke leden van het *Corps de ballet* te bewonderen.

In het Theater de la Porte St. Martin, dat door het succes zijner concurrenten rust noch duur heeft, arbeidt men dag en nacht aan een tooverstuk in 5 bedrijven en 21 tafereelen: *„De Schapenpoot"* genaamd, dat heden avond voor de eerste maal wordt opgevoerd. Men verhaalt elkander wonderen van dit voortbrengsel en ik zal niet nalaten er heen te gaan, ten einde in staat te zijn u in mijn volgenden brief eenige bijzonderheden dienaangaande te kunnen mededeelen. Inzonderheid verwacht men, dat eenige balletten van „riflemen" uitgevoerd door een vijftigtal corypheën van het Covent-Garden Theater te Londen furore zullen maken.

Daar men nu zoo wat van de Camelia dames, van den natuurlijken of onnatuurlijken zoon, van de baronnes d'Ange, benevens van de: *Dames du demi-monde* en de Rigolboches met de geheele Loretten-wereld op den koop toe, genoeg begint te krijgen, heeft Alexander Dumas (zoon) het besluit genomen naar Palermo te vertrekken, om in de schaduw van een paleis of te midden der ruinen van een of ander klooster. met gebradene monniken en geschoffeerde nonnen, stof voor een nieuw drama te zoeken. Men verwacht vreeselijke scenes.

Maar dit is nog niet het ergste. Bij het Theatre Français wordt insgelijks een Italiaansch drama: *Gaëtana*, van den hofdichter en pamphlettenschrijver Edmond About ingestudeerd. Ook dat zal ik, maar slechts ten uwen gevalle gaan zien. Gij ziet het; ook in het leven van een tooneelverslaggever is niet alles rozenkleurig!!!

Tot zoo lang, vaarwel!

(*) *Les Pachas n'ont ici pas d'autres intérêts,*
Que de remplir leurs poches et de s'enfuir après.

CONCERT EN TOONEELNIEUWS.

AMSTERDAM, Zondag 9 September.

STADS-SCHOUWBURG. Het tooneelspel (drama) *John de Bedelaar*, hier gedurende de afgeloopen week eenige malen opgevoerd, is een reeds van vroeger bekend stuk, waarom wij ons dan ook onthouden zullen dienaangaande bijzonderheden mede te deelen. Het stuk paart aan veel goeds, groote gebreken en is niet van onwaarschijnlijkheden vrij te pleiten, waaraan inzonderheid het laatste bedrijf mank gaat, dat dan ook algemeen wordt afgekeurd. Het bevreemdt ons, dat de vertaler, de Heer J. Ph. Sterk, het slot in der tijd niet veranderd heeft, of dat de Heer Roobol, aan wiens bekwame pen eene dusdanige wijziging voorzeker wel is toevertrouwd, zulks alsnog niet gedaan heeft, hetgeen zeer gemakkelijk zou geweest zijn, door b. v. Karel van Mahlow in plaats van hem een onvruchtbaren zelfmoord te laten plegen, naar een ander werelddeel te doen ontvlugten, hetgeen met eene vrijwillige ballingschap zou gelijk staan. Thans maakt de omstandigheid, dat, nadat er een schot is gevallen, niemand in zijne kamer snelt, om zich te vergewissen of Karel inderdaad dood, of dat er nog hulp mogelijk is, een onaangenamen indruk. De papa, die niet naar zijn zieltogenden of misschien reeds overleden zoon snelt, maar zich door een broeder, plotseling voor den dag gekomen, laat overhalen, zijne toestemming te geven tot een huwelijk tusschen zijne stiefdochter en een zijner vroegere bedienden, kan zeker niet van overgevoeligheid beschuldigd worden. Dit tooneel is niet alleen pijnlijk, maar zelfs stuitend, even als het geld leenen van meester Farren (voor J. v. Mahlow), die, daar hij van jongelieden hoogen interest eischt, woeker drijft en zijne slagtoffers in het verderf stort. Even vreemd is het, dat de edelmoedige en schatrijke John, Ernest Herbig en zijne zuster Marie, met wier toestand hij volkomen bekend is, armoede laat lijden, zelfs zoodanig, dat Marie van gebrek omkomt. Wij zeuden meerdere dergelijke ongerijmdheden kunnen aanwijzen, maar willen het voor heden hierbij laten. Ook over de opvoering willen wij niet uitweiden, want zoo wij opregt onze meening mededeelden, zou zulks velen onaangenaam zijn, en om goed te keuren en toe te juichen wat ons middelmatig of slecht voorkomt, daartoe gevoelen wij geen lust. Wij merken dus alleen aan, dat ieder zich naar zijne beste krachten gekweten heeft. Dat onder die krachten zich enkele goede bevinden, hebben wij bij herhaling opgemerkt; het ensemble echter laat bij voortduring veel te wenschen over, en zal waarschijnlijk vooreerst niet beter worden.

Tegen onze bewering in een onzer vorige Zondags-Editien gemaakt, dat er aan den Stads-Schouwburg gebrek aan eerste actrices bestaat, weshalve wij der directie den raad gaven daarin *zoo veel mogelijk* door het engageren van Mw. van Ollefen-da Silva te voorzien, zijn: „Eenige tooneelliefhebbers" opgekomen, die wel is waar de kunst verstaan eene vrouw te beleedigen, (zoo een aanval, dien met niet eenmaal met open-vizier durft ondernemen, een beleediging mag heeten) maar niet om gegronde aanmerkingen te wederleggen; zij hebben ten minste niet bewezen dat er *geen* gebrek aan actrices bij den Stads-Schouwburg bestaat, en zullen dat ook moeijelijk kunnen, daar wij hier ten overvloede de namen van *al* de actrices aan dit tooneel verbonden, volgen laten: De dames Coenen-van Ollefen, Stoetz-Majofski, Tjiensma-Rinkes, Huijzers-Rosenveldt, Picéni en Larondelle. (Van Mevr. Tormijn maken wij geene melding omdat deze nog slechts gedebuteerd heeft). Dat zijn er dus zes, en daarmede moeten aan den grooten schouwburg drama's, tooneel- en blijspelen (men merke wel op dat wij niet van het treurspel spreken) opgevoerd worden. De directie vergisse zich niet ten opzigte van het doel waarmede wij dit schrijved. „De publieke zaak wil publiek behandeld worden," en de Stads-Schouwburg is eene publieke zaak bij uitnemendheid. Hij is zulks om meer dan eene reden, al ware het slechts om de daaraan verleend wordende subsidien. De Stads-Schouwburg toch geniet eene provinciale subsidie ad *f* 3000 (zie het verslag der zitting van de Provinciale Staten van Noord-Holland van 10 Julij in onze Courant van 12 Julij, waar men vindt, dat die subsidie met 33 tegen 30 stemmen is verleend, nadat de Heeren Teding van Berkhout en Westerwoudt tegen het voorstel het woord hadden gevoerd); dan de stedelijke subsidie ad *f* 22,300, (zie de Begrooting van inkomsten en uitgaven der Gemeente Amsterdam voor 1861 in ons blad van Donderdag j. l.) en eindelijk de koninklijke gift. Dat maakt met elkander zoowat *f* 30,000, waarbij nog komt, dat men geen huur van locaal, verlichting enz. behoeft te betalen. Daar nu staan de kleine schouwburgen tegenover, die niet alleen geene subsidien ontvangen, maar integendeel voor het grootste gedeelte het geld voor de subsidien van den St. Schoubw. moeten opbrengen (zie gen. begr. waar de belasting op de tooneelvertooningen en andere openbarevermakelijkheden tot een bedrag van *f* 16,000 is uitgetrokken) waarom men dan ook aan die tooneelen hun punschwalm en sigarendamp heeft durven verwijten. Wij gelooven niet dat, zoo als beweerd is, de artistes aan dien walm en damp de voorkeur geven (ware het nog aan den punsch en de sigaren zelve, zulks zou ons minder onwaarschijnlijk voorkomen) maar wel dat zij op die plaatsen meerder voordeel kunnen behalen, hetgeen pleit voor de bekwaamheid der directeuren, die zonder subsidien en gedrukt door belastingen, door doeltreffende maatregelen hunne artistes ruimere belooning kunnen toestaan, dan de Stads-Schouwburg. Die aanmerking is ook nog ongepast, omdat de Heer Tjasink zelf voor ruim een jaar te midden van punschwalm en tabaksdamp optrad, en de concessie tot het bespelen van den Stads-Schouwburg slechts voor drie jaren verleend is.

Men heeft bovendien gezegd, dat Mw. Coenen van Ollefen „in de vaag des levens" hare moeder vervangen moet. Daar hebben wij *des noods* vrede mede, maar wie vervangt dan Mw. Coenen-van Ollefen?

De directie van den schouwburg heeft haar leedwezen te kennen gegeven daarover, dat eenige zich noemende tooneelliefhebbers, voor Mw. van Ollefen-da Silva kwetsende uitdrukkingen hadden gebezigd. Er zijn er, die aan dat leedwezen geen geloof hechten; wij echter twijfelen er zelfs niet aan, wat wij begrijpen met de directie: *Mieux vaut un sage ennemi qu'un imprudent ami*, en waarlijk de vrienden der directie zijn zeer onvoorzigtig geweest.

En hiermede stappen wij, voor den oogenblik althans, van dit onderwerp af. Wij koesteren nog steeds de hoop, dat de directie haar eigen belang genoegzaam zal begrijpen, om in de bestaande leemte te voorzien. Wij hebben in het belang der zaak en niet in dat van personen gesproken, daar wij altijd zaken en nimmer personen behandelen. Hetgeen wij dezer dagen in een Fransch blad lazen (de *Patrie* van 3 Sept.) is hier van volkomene toepassing. Men leest daar in een art. over den schilder Fécamp, wiens noodlottig einde wij voor eenigen tijd hebben medegedeeld: *„On a tellement cru, se fondant sur de fâcheux exemples, à la promiscuité de l'artiste et du critique, au cabotinage d'amitié qui devait toujours exister entre celui qui fait l'éloge et celui pour qui l'éloge est fait, que lorsqu'un article favorable paraît, on le prend pour un acte de complaisance, jamais pour un acte de justice."*

Ten slotte raden wij der directie in gemoede aan, zich niet gebelgd te betoonen over onze even openhartige als welgemeende opmerkingen. Wij wenschen dat zij de haar verleende concessie (en de t[...] langer dan drie jaren geniete, en daarom schroomen [...] eigen belang te spreken. Bovendien wachte zij er zich [...] van het: *Il n'y a que la vérité qui blesse* te bewijzen [...] *Qui se fâche à tort*; waarom wij ons dan ook niet boo[...]

Het gisteren avond voor de eerste maal opgevoerde [...] *zaakwaarnemer of Pierrot en Arlequin drukkers*, heeft [...] spraak dan gedurende *de Kermis* de toeschouwers te ve[...] Voitus van Hamme heeft hier en daar zijne vindingrijkh[...] onvermoeidheid bewezen. De slot-decoratie, het opstijg[...] wagen door drie paauwen getrokken (verlicht met Ben[...] schafte den Heer van Hamme, balletmeester, Plaat, de [...] J. Sluyter, machinist, de eer der terugroeping.

Het gezelschap van den Heer J. Ed. de Vries, dat g[...] loopen speelsaizoen in het Frascati-locaal zulke schoone [...] gegeven en eerstdaags naar Rotterdam vertrekt, zal in [...] *deville Français*, te beginnen met morgen, eenige afsc[...] geven. Gaarne zullen onze stadgenooten, die de talente[...] des Heeren de Vries op prijs stellen, de gelegenheid [...] eens die artistes te bewonderen, die hun zoo vaak genotvol[...] schonken hebben. Wij gelooven, dat deze afscheids-vo[...] artistes aangename herinneringen zullen achterlaten, e[...] bodig ze aan te bevelen. Men meldt ons, dat de ver[...] van den *Vaudeville Français* voor den oogenblik hebbe[...] worden, maar tegen October, vóór dat de Fransche op[...] vang nemen, geheel voltooid zullen zijn.

De voorstellingen van het tooneelgezelschap der heer[...] dat zich op dit oogenblik te Zierikzee bevindt, zullen o[...] hier ter stede weder een aanvang nemen. Het afgelo[...] door dat gezelschap bezochte kermissen hebben, naar [...] meer dan gewoon resultaat opgeleverd; bij de meeste vo[...] de schouwburgtenten den grooten toeloop niet bevatte[...] schouwlustigen worden afgewezen. De schouwburgzaal [...] heeft belangrijke verfraaijingen ondergaan, door een ni[...] nieuwe gaskroon, lusters, enz. De eenige verandering in [...] engageren van den Heer Vroombroek en Mej. Lamé, i[...] Heer Hermans en echtgenoot. De directie zal ook ge[...] speelsaisoen alle krachten inspannen, om de genoten g[...] te blijven behouden.

De Heer van Lier, ontwarende dat er gedurende [...] kermis geene beduidende avondvertooningen zouden zij[...] Londen begeven en aldaar een troep te zamengesteld, wa[...] rigtingen nog nimmer in Nederland zijn gezien. De g[...] tent van den Heer van Lier staat op het Amstelveld [...] zullen bestaan uit Chineesche tooverkunsten door 2 or[...] welke onlangs te Parijs in het Theater de la Porte St. [...] te Londen door hunne bewonderenswaardige kunsten den [...] hebben ingeoogst; vervolgens Danseuses, acrobaten, [...] broeders die Olympische spelen uitvoeren, 2 Negers ([...] Fransche Clowns, enz. Ook de voorstellingen in het gra[...] riétés van den Heer van Lier zullen op morgen een aa[...] De Nalatenschap van Dr. Faust of de zes Talismans, [...] terdam en 's Hage grooten bijval verworven heeft.

Ook dit jaar zal de kermis door de Frascati-Conce[...] luisterd en wel door het voltallig bezette Park en Fra[...] De zaal van Frascati is dit maal niet alsgewoonlijk gedurende [...] het tooneel is gebleven en tot orchest ingerigt. De Heer J. [...] en Mw. F. Bles, Ganzmann, forte-chanteuse, benevens de H[...] violist, zullen de concerten door hunne medewerking [...] meldt ons, dat zij zeer bekwame artistes zijn. De clowns [...] zullen gewis veel tot veraangenaming van de soirées bij[...] hebben zij zich nog zeer onlangs in een ongeloofelijken [...] heugen.

In het locaal Diligentia doet zich ook dit jaar gedurende [...] mis de familie Sauvlet met bijhebbend gezelschap hooren. [...] eene dezer soirées bijgewoond en eenige genoegelijke oogenbl[...] De beide comieken Henkel en Peter benevens hunne echtge[...] Berthod, Massillion, enz. verstaan bij uitnemendheid de[...] lagchen. De liefhebbers van muziek vinden genoege[...] fluitspel en den zang der verschillende leden van de fa[...] zonderheid zullen hun de verschillende potpourri's beval[...] aardig zijn. De ensemble-stukken worden vrij goed uitge[...] rende de eerste avonden was de zaal overvol door een zeer [...] bezet; ook dit jaar zal menigeen zich het genoegen mo[...] familie Sauvlet te hooren, daar de zaal voor de talrijke [...] als in vorige jaren, zal blijken te klein te zijn.

Onder de kermisvermakelijkheden nemen de paarden[...] voornamen rang in, en wel in de eerste plaats de Cir[...] Wollschläger, waar men, buiten zoo vele schoone paarden [...] gedresseerden stier zal zien werken. In het paardenspel o[...] Dassie en Blanus zal men niet alleen paarden en een [...] schapen, apen, honden, in het kort, eene kleine arke N[...] In het nieuwe Fransche paardenspel van Bojan en Osca[...] Caoutchouc en twee boschnegers hunne talenten ten too[...] Engelsch paardenspel van W. Stark zal, aan zijn naam [...] voorstellingen door paarden en rijders en rijderessen geve[...] nog twee Chinesche prinsen (dwergen), twee steenkolenm[...] ten in Odéon, de schouwburg van Stoete, de Café chant[...] Anteni, Werker, van Haarlem, het Theater Chinois, de Al[...] tot het beroemde Doolhof toe. Er is dus weder gelegenhei[...] rende de kermis te vermaken in overvloed; en daarmede d[...]

SCHAAKSPEL.

OPGAAF N°. 690.

Wit begint en geeft op den 3den zet mat

ZWART.

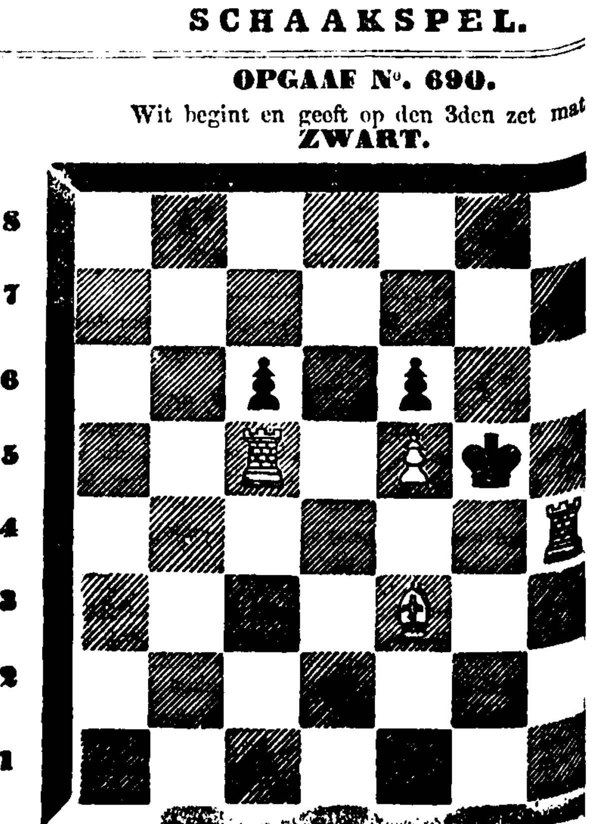

PROBLEMA.

1. WIT. Kon. A 1, Kgin B 3, Rheer G 5, H 3, Pa[...]
Pions C 3, D 2, F 6.
ZWART. Kon. E 4, Kgin G 1, Rheer A 7, B 1, Pa[...]
Pions A 2, D 3, 6, E 5, H 5.

Wit geeft op den 4den zet mat

OPLOSSING VAN N°. 689.

1.	WIT.	B 7 op C 8	ZWART.
2.		C 5 „ E 4 †	
3.		B 5 „ A 6	
4.		C 8 „ B 7 † en mat.	

OPLOSSING DER PROBLEMA'S.

1. WIT. D 4 op G 1, A 1 op B 2, G 3 op F 1, D 1[...] op D 2 of E 3.
2. WIT. F 4 op E 5, A 5 op C 7, H 3 op F 4, D 2 op [...]

Wij hebben goede oplossingen van de Opgaaf ontvangen [...] gezelschappen *Et nos Poma natamus*, te Zalt-Bommel, *Ov[...] den strijd* te Wijnaldum, *Morphy* te Heukelum, van G. [...] te Dordrecht, van H. te Rijp, van L. M. A. S. te Ams[...] *Schaakliefhebbers* te Monnickendam, welke laatste teregt [...] maken, dat in opgaaf 688 de Witte Pion op A 5 moet ver[...]

AMSTERDAM BIJ GEBR. DIEDERICHS. — GEDRUKT BIJ C. A. [...]